

Bruselj, 10. december 2024
(OR. en)

15834/1/24
REV 1

LIMITE

COPEN 492
JAI 1691
CATS 107
EJN 32
EVAL 27
EUROJUST 89

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	KONČNO POROČILO O DESETEM KROGU MEDSEBOJNEGA OCENJEVANJA o izvajanju evropskega preiskovalnega naloga (EPN)

Usklajevalni odbor za področje policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah (CATS) se je v skladu s členom 2 Skupnega ukrepa 97/827/PNZ z dne 5. decembra 1997¹ na podlagi neformalnega postopka, ki je sledil srečanju 10. maja 2021, dogovoril, da se bo deseti krog medsebojnega ocenjevanja osredotočil na izvajanje Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2014/41/EU z dne 3. aprila 2014 o evropskem preiskovalnem nalogu v kazenskih zadevah (v nadaljnjem besedilu: Direktiva).

V končnem poročilu, ki ga je v imenu predsedstva pripravil Generalni sekretariat Sveta, so povzete ključne ugotovitve, sklepi in priporočila iz poročil o posameznih državah ter oblikovana priporočila državam članicam ter institucijam in organom EU. V njem so izpostavljene tudi nekatere prakse, opredeljene v okviru ocenjevanja kot dobre prakse, ki si jih lahko izmenjujejo države članice.

¹ Skupni ukrep z dne 5. decembra 1997 o vzpostavitvi mehanizma za ocenjevanje uporabe in izvajanja mednarodnih obveznosti na državni ravni v boju proti organiziranemu kriminalu, ki ga je sprejel Svet na podlagi člena K.3 Pogodbe o Evropski uniji.

Odbor CATS je po srečanju 5. novembra 2024 in naknadnih pisnih postopkih 21. novembra 2024 potrdil končno poročilo.

Coreper/Svet je obveščen o rezultatih desetega kroga medsebojnega ocenjevanja, ki so vključeni v priloženo končno poročilo.

V skladu s členom 8(4) navedenega skupnega ukrepa se končno poročilo pošlje v vednost tudi Evropskemu parlamentu.

**KONČNO POROČILO O
DESETEM KROGU MEDSEBOJNEGA OCENJEVANJA
o izvajanju evropskega preiskovalnega naloga (EPN)**

Kazalo

1. POVZETEK	7
2. UVOD	11
3. PRISTOJNI ORGANI.....	13
3.1. Odreditveni in izvršitveni organi	13
3.2. Pravica osumljenca, obdolženca ali žrtve, da zaprosi za EPN.....	15
4. PODROČJE UPORABE EPN IN POVEZAVA Z DRUGIMI INSTRUMENTI	18
4.1. EPN v povezavi z drugimi instrumenti	18
4.2. EPN v povezavi z izmenjavo informacij.....	20
4.3. EPN v povezavi z različnimi fazami postopka	21
5. VSEBINA IN OBLIKA	23
5.1. Splošni izzivi.....	23
5.2. Jezikovna ureditev in težave v zvezi s prevodom	26
6. POSREDOVANJE OBRAZCA EPN IN NEPOSREDEN STIK.....	29
6.1. Opredelitev pristojnega izvršitvenega organa.....	29
6.2. Načini posredovanja.....	31
6.3. Neposredni stik	33
6.4 Obveznost obveščanja – Priloga B.....	33
7. NUJNOST, SORAZMERNOST IN UPORABA DRUGE VRSTE PREISKOVALNIH UKREPOV.....	35
8. PRIZNANJE IN IZVRŠITEV EPN, FORMALNOSTI IN DOPUSTNOST DOKAZOV	37
8.1. Priznanje in izvršitev v skladu z načelom vzajemnega priznavanja	37
8.2. Izpolnjevanje formalnosti in dopustnost dokazov	38
8.3. Roki in nujnost.....	39
8.4. Stroški	41
9. NAČELO SPECIALNOSTI.....	43

9.1. Uporaba dokazov v drugih postopkih s strani države izdajateljice.....	43
9.2. Začetek novih kazenskih preiskav po izvršitvi EPN.....	44
10. RAZLOGI ZA NEPRIZNANJE IN NEIZVRŠITEV	46
10.1. Splošni vidiki	46
10.2. Dvojna kaznivost.....	49
10.3. <i>Ne bis in idem</i>	50
10.4. Imunitete ali privilegiji.....	50
10.5. Temeljne pravice.....	52
11. PRAVNA SREDSTVA	54
11.1. Pravna sredstva v državi izdajateljici in državi izvršiteljici.....	54
11.2. Sodbi v zadevi <i>Gavanozov</i>	55
12. POSEBNI PREISKOVALNI UKREPI.....	59
12.1. Splošno.....	59
12.2. Začasna premestitev	60
12.3. Zaslišanje prek videokonference.....	62
12.3.1. Zaslišanje osumljenca/obdolženca med preiskavo in sojenjem za dokazne namene.....	63
12.3.2. Zaslišanje prek videokonference za zagotovitev udeležbe obdolženca na glavni obravnavi.....	65
12.3.3. Zaslišanje prek videokonference brez izdaje EPN.....	68
12.3.4. Praktični izzivi	69
12.4. Zaslišanje prek telefonske konference	70
12.5. Informacije o bančnih in drugih finančnih računih ter bančnih in drugih finančnih poslih ..	71
12.6. Prestrezanje telekomunikacij	73
12.6.1. Pomen in obseg „prestrezanja telekomunikacij“	74
12.6.2. Mehanizem uradnega obveščanja iz člena 31	75
12.6.3. Prenos prestreženih telekomunikacij	77

12.7. Čezmejno opazovanje	78
12.8. Tajne preiskave	79
13. STATISTIKA	82
14. USPOSABLJANJE	84
15. SEZNAM PRIPOROČIL	89
15.1. Priporočila državam članicam:.....	89
15.2. Priporočila Komisiji, Evropski pravosodni mreži, EJTN in Eurojustu.....	94

1. POVZETEK

Deseti krog medsebojnega ocenjevanja se osredotoča na Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2014/41/EU z dne 3. aprila 2014 o evropskem preiskovalnem nalogu v kazenskih zadevah (v nadaljnjem besedilu: Direktiva).² Direktiva je bila odgovor na jasno opredeljeno praktično potrebo po celovitem, na vzajemnem priznavanju temelječem sistemu za pridobivanje dokazov v primerih s čezmejno razsežnostjo. Nadomestila je prejšnji razdrobljen sistem zbiranja dokazov, hkrati pa se v njej upošteva prožnost tradicionalnega sistema medsebojne pravne pomoči (MLA).

Namen ocenjevanja je bil preučiti pravna vprašanja, pa tudi praktične in operative vidike, povezane z izvajanjem Direktive. To je bila dragocena priložnost za opredelitev področij, na katerih so potrebne izboljšave, in najboljših praks, ki naj bi si jih delile države članice.³

V tem krogu ocenjevanja se je pokazalo, da države članice Direktivo pogosto uporabljajo in da Direktiva v praksi na splošno dobro deluje, zlasti zaradi pragmatičnega in prožnega pristopa pristojnih organov pri uporabi evropskega preiskovalnega naloga (EPN). Zavezanost držav članic, da zagotovijo učinkovito delovanje tega instrumenta, je razvidna iz številnih najboljših praks, ki so bile opredeljene med tem ocenjevanjem in ki so namenjene krepitevi pravosodnega sodelovanja pri zbiranju dokazov.

Hkrati so bila opredeljena ključna področja za izboljšave in razvoj, ki jih je treba obravnavati na nacionalni ravni in ravni EU.

Ena od glavnih ugotovitev iz tega ocenjevanja je, da bi bila za naslednja ključna vprašanja koristna pojasnitev oziroma poseg v zakonodajo EU:

² Direktiva je bila dvakrat spremenjena, in sicer z Direktivo (EU) 2022/228 v zvezi z uskladitvijo s pravili Unije o varstvu osebnih podatkov in Direktivo (EU) 2023/2843 glede digitalizacije pravosodnega sodelovanja.

³ EPN se ne uporablja za Dansko in Irsko, ki zato nista bili vključeni v ta krog ocenjevanja.

Uporaba (ali ne) pravila specialnosti. Trenutno nekatere države članice menijo, da je treba za uporabo dokazov, zbranih z EPN, v različnih kazenskih postopkih pridobiti soglasje države izvršiteljice, medtem ko druge države članice menijo, da se načelo specialnosti v okviru EPN ne uporablja. Za zagotovitev doslednosti pri tem pomembnem vprašanju naj Komisija pojasni, ali se pravilo specialnosti v okviru EPN uporablja ali ne, in po potrebi predloži zakonodajni predlog za spremembo Direktive.

Prestrežanje telekomunikacij. Pri ocenjevanju se je potrdilo, da imajo države članice različne pristope k vprašanju, ali ukrepi sledenja, ki se izvajajo s tehničnimi sredstvi, kot sta GPS sledenje vozil in nameščanje prisluškovalnih naprav v njih, spadajo v okvir pojma „prestrežanje telekomunikacij“. Ta negotovost povzroča znatne težave, zlasti pri uporabi mehanizma uradnega obveščanja iz člena 31 Direktive. Zato so skupine za ocenjevanje pozvale Komisijo, naj predloži zakonodajni predlog za spremembo Direktive in pojasni pojem „prestrežanje telekomunikacij“. Vendar je velika večina uslužbencev in strokovnjakov menila, da bi bilo treba ukrepe sledenja, kot sta GPS sledenje vozil in nameščanje prisluškovalnih naprav v njih, podpreti z mehanizmom uradnega obveščanja, podobnim tistemu iz člena 31 Direktive, za primere, ko ni potrebna tehnična pomoč države članice, v kateri se nahaja cilj ukrepa.

Čezmejno opazovanje in člen 40 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma. Izkazalo se je, da je razmerje med Direktivo in členom 40 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma na področju čezmejnega opazovanja precej problematično. Med državami članicami obstajajo razlike glede tega, ali in v kolikšni meri je čezmejno opazovanje ukrep policijskega ali pravosodnega sodelovanja. Uslužbenci in strokovnjaki so se strinjali, da je potrebna zakonodajna sprememba, s katero bi pojasnili, ali se Direktiva uporablja za čezmejno opazovanje, ki se izvaja zaradi zbiranja dokazov v kazenskih postopkih.

EPN v povezavi z izmenjavo informacij. Vrzel v Direktivi, na katero so med ocenjevanjem opozorile nekatere države članice, se nanaša na odsotnost določbe, ki bi urejala postopek, po katerem se lahko EPN izda in izvrši zaradi zahteve za soglasje in odobritve soglasja za uporabo informacij, ki so si jih predhodno izmenjali organi pregona ali ki so bile izmenjane na lastno pobudo, kot dokazov v kazenskih postopkih. To je zlasti pomembno v primerih, ko *lex fori* zahteva, da je treba pridobiti soglasje za uporabo informacij, ki so že bile pridobljene z izmenjavo na ravni policijskih organov, kot dokazov v kazenskih postopkih.

Priloga A. Uslužbenci iz več držav članic so pozvali k zakonodajnemu ukrepanju, namenjenemu temu, da bi napravili Prilogo A uporabniku prijaznejšo, in predlagali več možnih sprememb, ki bi po njihovem mnenju olajšale dopolnitev Priloge A ter izboljšale komunikacijo med odreditvenimi in izvršitvenimi organi.

Druga tema, ki je bila podrobno obravnavana med ocenjevanjem, se nanaša na uporabo videokonferenc za zagotovitev udeležbe obdolženca na obravnavi iz druge države članice. Nekatere države članice izdajajo in izvršujejo EPN za zagotovitev udeležbe obdolženca na obravnavi prek videokonference na daljavo, druge države članice pa so mnenja, da to ne spada na področje uporabe Direktive, saj ni (vedno) povezano z zbiranjem dokazov. Nekatere države članice so poleg tega izrazile zadržke glede združljivosti udeležbe obdolženca na obravnavi prek videokonference na daljavo s pravico do poštenega sojenja in s splošnimi načeli njihovih nacionalnih pravnih sistemov. Vendar se je pri ocenjevanju izkazalo, da bi bilo to temo vredno dodatno preučiti, da bi našli morebitne zakonodajne rešitve na ravni EU.

Čeprav je bila Direktiva sprejeta z namenom, da bi imeli za zbiranje dokazov en sam instrument, se uslužbenci pogosto srečujejo s primeri, v katerih se EPN (delno) izdajajo za druge namene. Obstajajo tudi primeri, v katerih namen zahtevanega ukrepa ni jasen ali se lahko med preiskavo spremeni, na primer s sredstvi, ki se zasežejo za namene zbiranja dokazov in bi lahko bila – pozneje – zamrznjena za namen zaplembe. Države članice bi želele več smernic na ravni EU glede področja uporabe EPN in njegovega razmerja do drugih instrumentov pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah.

Državam članicam so bila dana tudi nekatera operativna priporočila za nadaljnjo krepitev medsebojnega zaupanja in izboljšanje nemotene uporabe EPN. V zvezi s tem so bile države članice med drugim pozvane, naj v pristojnih organih spodbujajo specializacijo, poskrbijo, da odreditveni organi zagotovijo jasno strukturiran in razumljiv opis dejstev in zahtevanih ukrepov iz Priloge A ter ustrezen prevod, sprejmejo prožnejšo jezikovno ureditev, podpirajo neposredni stik med odreditvenimi in izvršitvenimi organi ter dosledno izvajanje postopkov posvetovanja, kot so predvideni v Direktivi, obenem pa izboljšajo spoštovanje rokov za izvršitev EPN in izpolnjevanje formalnosti, ki jih zahtevajo odreditveni organi.

Nazadnje je treba omeniti še, da so uslužbenci med ocenjevanjem poročali o zelo majhnem številu primerov, v katerih se je v okviru EPN sklicevalo na razloge za nepriznanje ali neizvršitev. Razlog za neizvršitev v zvezi s kršitvijo temeljnih pravic, ki je zdaj prvič določen v instrumentu vzajemnega priznavanja, se skoraj nikoli ni uporabil. Medtem ko so v Direktivi vsi razlogi za nepriznanje neobvezni, pa je več držav članic v svoji zakonodaji za prenos določilo vse ali nekatere od njih za obvezne. Poleg tega so nekatere države članice za neizvršitev uvedle dodatne razloge, ki niso določeni v Direktivi. Priporočeno je bilo, da države članice svojo zakonodajo za prenos uskladijo z Direktivo.

2. UVOD

Po sprejetju Skupnega ukrepa 97/827/PNZ z dne 5. decembra 1997⁴ (v nadaljnjem besedilu: Skupni ukrep) je bil vzpostavljen mehanizem za ocenjevanje uporabe in izvajanja mednarodnih obveznosti na državni ravni v boju proti organiziranemu kriminalu.

V skladu s členom 2 Skupnega ukrepa se je Usklajevalni odbor za področje policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah (v nadaljnjem besedilu: odbor CATS) na podlagi neformalnega postopka, ki je sledil srečanju 10. maja 2021, dogovoril, da se bo deseti krog medsebojnega ocenjevanja osredotočil na EPN.

Cilj tega kroga ocenjevanja, med katerim so bile opredeljene pomanjkljivosti in področja, ki jih je treba izboljšati pri uporabi Direktive, ter najboljše prakse, je bil zagotoviti učinkovitejšo in skladnejšo uporabo načela vzajemnega priznavanja v vseh fazah kazenskega postopka po vsej Uniji.

S krepitvijo skladnega in učinkovitega izvajanja Direktive bi se še izboljšalo medsebojno zaupanje med pristojnimi organi držav članic, izboljšalo pa bi se tudi delovanje čezmejnega pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah na območju svobode, varnosti in pravice. Poleg tega bi lahko ta postopek ocenjevanja državam članicam zagotovil koristen prispevek pri izvajanju Direktive.

Kot je določeno z vrstnim redom obiskov v državah članicah, ki ga je odbor CATS sprejel 29. junija 2022 po tihem postopku⁵, so se obiski na kraju samem začeli januarja 2023 in zaključili aprila 2024.

⁴ Skupni ukrep z dne 5. decembra 1997 o vzpostavitvi mehanizma za ocenjevanje uporabe in izvajanja mednarodnih obveznosti na državni ravni v boju proti organiziranemu kriminalu, ki ga je sprejel Svet na podlagi člena K.3 Pogodbe o Evropski uniji.

⁵ ST 10119/22.

Predsedstvo je v skladu s členom 3 Skupnega ukrepa pripravilo seznam strokovnjakov za ocenjevanja, ki jih je treba izvesti; seznam temelji na tem, da države članice imenujejo strokovnjake z obsežnim znanjem na področju, ki je predmet ocenjevanja. Skupine za ocenjevanje so sestavljali trije nacionalni strokovnjaki, ki so jim pomagali en ali več uslužbencev Generalnega sekretariata Sveta in opazovalci. Dogovorjeno je bilo, da bi bilo treba v tem krogu medsebojnega ocenjevanja kot opazovalca povabiti Evropsko komisijo in Agencijo Evropske unije za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah (Eurojust)⁶.

V tem poročilu, ki ga je v imenu predsedstva pripravil Generalni sekretariat Sveta, so povzete ključne ugotovitve, sklepi in priporočila iz poročil o posameznih državah ter oblikovana priporočila državam članicam, institucijam in organom EU, pri čemer so upoštevana priporočila, ki so v poročilih o ocenjevanih državah članicah opredeljena kot najpomembnejša in/ali ponavljajoča se. V besedilu poročila so izpostavljene tudi nekatere, v okviru tega kroga medsebojnega ocenjevanja opredeljene dobre prakse, ki si jih lahko izmenjujejo države članice.

⁶ ST 10119/22.

3. PRISTOJNI ORGANI

3.1. Odreditveni in izvršitveni organi

Člen 2 Direktive vsebuje opredelitvi odreditvenega in izvršitvenega organa v okviru EPN. V skladu z Direktivo je lahko odreditveni organ sodnik, sodišče, preiskovalni sodnik ali javni tožilec ali kateri koli drug pristojni organ, ki ga določi država izdajateljica in deluje kot preiskovalni organ v kazenskem postopku (na primer policija ali upravni organ). Kadar organ iz slednje kategorije deluje kot odreditveni organ, mora pravosodni organ vedno potrditi EPN, preden se slednji posreduje državi izvršiteljici.⁷ Sodišče Evropske unije je dodatno pojasnilo⁸ še, da EPN za pridobitev podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, povezanih s telekomunikacijami, ne more izdati javni tožilec, kadar je v podobnem notranjem primeru za sprejetje preiskovalnega ukrepa za dostop do takih podatkov izključno pristojen sodnik. Vendar je bilo ugotovljeno, da nekatere države članice še vedno spreminjajo svojo nacionalno zakonodajo zaradi upoštevanja zadevne sodbe, medtem ko so nekatere druge po tej sodbi uvedle prakso, da bodisi priložijo zadevno sodno odločbo, s katero je odrejen preiskovalni ukrep, bodisi zahtevajo, da jo posreduje država izdajateljica.

Izvršitveni organ je organ, ki je pristojen za priznanje EPN in za zagotovitev njegove izvršitve v skladu z Direktivo in postopki, ki se uporabljajo v podobnih notranjih primerih.

Direktiva poleg tega državam članicam omogoča, da imenujejo osrednji organ (ali več osrednjih organov) za pomoč pristojnim organom. Država članica lahko prav tako odloči, da bo(do) njen(i) osrednji organ(i) odgovoren(-ni) za administrativno posredovanje in prejemanje EPN in za drugo, z njimi povezano uradno korespondenco (člen 7(3) Direktive).

⁷ Glej nadaljnje sodbe Sodišča v zadevi C-584/19, PPU Staatsanwaltschaft Wien/A. in drugi; v zadevi C-16/22, Staatsanwaltschaft Graz, in v zadevi C-670/22, M.N. (EncroChat).

⁸ Sodba v zadevi C-724/19, kazenski postopek zoper HP.

Države članice so pri prenosu Direktive različno organizirale posredovanje in prejemanje EPN. Vendar se je pri ocenjevanju na splošno pokazalo, da je v večini držav članic uveljavljen sistem, v katerem je tožilec pristojen za izdajo ali potrditev EPN v fazi predkazenskega postopka, sodišče in/ali sodnik pa za izdajo EPN med sojenjem. Podoben pristop velja za izvrševanje EPN, čeprav niso redki primeri, ko so države članice za sprejetje odločitve o priznanju in izvršitvi EPN imenovalle en pristojni organ (pogosto tožilstvo), ki ga lahko v skladu z nacionalnimi postopki posreduje v izvršitev drugemu organu.

Več držav članic je imenovalo osrednji organ ali osrednje organe, vendar se njihove pristojnosti močno razlikujejo. Na splošno je bilo ugotovljeno, da je v primerih, ko je bilo za osrednji organ imenovano ministrstvo za pravosodje, njegova pristojnost omejena na statistične naloge ali na omogočanje lažjega neposrednega stika med odreditvenimi in izvršitvenimi organi, kadar je to potrebno. Nekaterе države članice niso uradno imenovalle osrednjega organa, pa imajo kljub temu zelo centraliziran sistem, ki zahteva, da gredo vsi prejeti in poslani EPN prek enega samega organa. Ta organ je pogosto tožilstvo, in ugotovljeno je bilo, da ima pomembnejšo vlogo, saj pogosto zagotavlja preverjanje kakovosti in druge pomembne prispevke za vse zadeve v zvezi z EPN.

Ne glede na to, kateri organi v različnih državah članicah štejejo za pristojne za izdajo/izvršitev EPN, se je v desetem krogu medsebojnega ocenjevanja pokazalo, da visoka stopnja specializacije zelo pozitivno vpliva na uspešno uporabo EPN v praksi. Skupine za ocenjevanje so v zvezi s tem opredelile številne najboljše prakse. Države članice so bile pohvaljene, ker imajo tožilce, sodnike, uradnike in preiskovalne organe, specializirane za mednarodno sodelovanje, kot posebej koristna pa je bila izpostavljena ustanovitev specializiranih enot, pristojnih za izdajanje in/ali izvrševanje EPN. Uslužbenci, ki se ne ukvarjajo z EPN vsak dan, so izrazili zadovoljstvo, da lahko svoje specializirane sodelavce zaprosijo za nasvet ter tako zagotavljajo pravilno in dosledno uporabo EPN. Določena stopnja specializacije na obeh straneh poleg tega koristi tudi neposredni komunikaciji med odreditvenimi in izvršitvenimi organi.

Po drugi strani je bilo v nekaj poročilih o državah ugotovljeno, da je potrebno priporočilo, da bi se obravnavala problematika pomanjkanja specializacije. Čeprav so bile mnoge države članice pohvaljene za visoko raven specializacije v enem pristojnem organu, so bili redkejši primeri, ko je raven specializacije enaka tudi v vseh drugih pristojnih organih v tej državi članici, ki se ukvarjajo z EPN.

Poleg tega se je izkazalo, da je za uspešno pridobivanje dokazov v čezmejnih preiskavah enako pomembno usklajevanje med različnimi (specializiranimi) organi v isti državi članici. EPN, s katerimi se zahteva več preiskovalnih ukrepov, mora pogosto izvršiti več različnih izvršitvenih organov, kar je na primer odvisno od vrste zahtevanega ukrepa in/ali ozemeljske povezave. Kar zadeva izdajanje, so države članice navedle izzive, ki se pojavljajo v zvezi z EPN, s katerimi se zahteva več preiskovalnih ukrepov, kot sta vzpostavitev neposrednega stika z vsemi sodelujočimi organi v državi izvršiteljici in pridobitev celovitega pregleda nad stanjem izvršitve EPN. Pozvale so k boljšemu usklajevanju med vsemi stranmi, ki se ukvarjajo z EPN. Temeljito usklajevanje na nacionalni ravni v državi izvršiteljici je zelo pomembno, ne le med različnimi izvršitvenimi organi na pravosodni ravni, temveč tudi na ravni policije. V istem duhu so bile tudi tiste države članice, ki imajo jasno ureditev glede organa, pristojnega za usklajevanje izvrševanja EPN, za to prakso pohvaljene.

3.2. Pravica osumljenca, obdolženca ali žrtve, da zaprosi za EPN

V skladu s členom 1(3) Direktive lahko za izdajo EPN zaprosi osumljenec ali obdolženec ali odvetnik v njunem imenu. Pri prenosu te določbe v državah članicah ni bilo opredeljenih nobenih težav. Čeprav so bile v zadevnih postopkih ugotovljene razlike, vse ocenjevane države članice osumljencem ali obdolžencem omogočajo, da zahtevajo zbiranje dokazov, tudi z EPN.

Vendar v praksi obramba zelo redko izkoristi to možnost v kateri koli državi članici. Ocenjevalci so bili opozorjeni, da je za to več razlogov. Prvič, predstavniki več odvetniških zbornic so navedli, da ima obramba v fazi predkazenskega postopka omejene pravice in dostop do spisov, kar omejuje praktično uporabo takih zahtev. Drugič, kot omejujoč dejavnik je bil včasih omenjen časovni okvir, v katerem mora obramba take zahteve vložiti. Kljub temu se zdi, da je najpomembnejši dejavnik, s katerim bi lahko pojasnili, zakaj so take zahteve tako redko vložene, pomanjkanje znanja med zagovorniki. Več predstavnikov odvetniških zbornic je navedlo, da preprosto ne vedo, kdaj in kako vložiti take zahteve. Zato je praktične izkušnje v zvezi s tem lahko delila le peščica držav članic. Vendar so bili v le-teh uslužbenci na obeh straneh na splošno zadovoljni z vzpostavljenimi postopki.

Direktiva ne vsebuje nobene podobne določbe, ki bi pravico zahtevati izdajo EPN zagotavljala žrtvam. Občasno se je sicer pojavilo vprašanje, ali bi bilo treba Direktivo v zvezi s tem spremeniti, vendar splošnega soglasja ni bilo. Kljub temu je bilo ugotovljeno, da nacionalno pravo večine držav članic žrtvam tako ali drugače omogoča, da vložijo zahteve za zbiranje dokazov in, posledično, za izdajo EPN. To je bilo večkrat prepoznano kot najboljša praksa, saj naj bi dopolnjevalo pravico žrtve, da predloži dokaze v skladu z Direktivo 2012/29/EU.

PRIPOROČILA

- *Države članice se spodbujajo, naj ohranijo in po možnosti povečajo raven specializacije vseh svojih organov, ki se ukvarjajo z instrumenti mednarodnega sodelovanja, vključno z EPN. V ta namen bi lahko tiste, ki tega še niso storile, razmislile o ustanovitvi specializiranih uradov in/ali enot, v katerih bi take primere obravnavali specializirani uslužbenci, kot so tožilci, sodniki, policisti in uradniki.*
- *Države članice se – ob ponovni potrditvi pomena neposrednega stika med odreditvenimi in izvršitvenimi organi za optimalno izvrševanje EPN – spodbujajo, naj poskrbijo za vzpostavitev pravnih in/ali operativnih ureditev za učinkovito usklajevanje med svojimi nacionalnimi izvršitvenimi organi v primerih, ko se EPN izdajo za več preiskovalnih ukrepov, pri katerih sodelujejo različni pristojni izvršitveni organi, da bi se tako izboljšala učinkovitost uporaba EPN in omogočila lažja komunikacija z odreditvenim organom.*

4. PODROČJE UPORABE EPN IN POVEZAVA Z DRUGIMI INSTRUMENTI

4.1. EPN v povezavi z drugimi instrumenti

Direktiva določa, da se lahko EPN izda zaradi izvedbe enega ali več posebnih preiskovalnih ukrepov v drugi državi članici z namenom pridobitve dokazov. Izda se lahko tudi za pridobitev dokazov, ki jih pristojni organi države izvršiteljice že imajo. Poleg tega EPN vključuje vse preiskovalne ukrepe, razen ustanovitve skupne preiskovalne enote, v skladu s členom 3 Direktive.

Vendar so države članice navedle, da dejansko redno prejemajo EPN za druge namene in ne za pridobitev dokazov, na primer v primerih, ko bi bila ustrezna možnost zaprosilo za medsebojno pravno pomoč (v nadaljnjem besedilu: MLA). Obstajajo tudi tako imenovani „hibridni“ EPN, s katerimi se preiskovalni ukrepi za zbiranje dokazov zahtevajo skupaj z drugimi ukrepi, ki – strogo gledano – ne bi spadali na področje uporabe Direktive.

Čeprav je bil pogosto poudarjen pomen spoštovanja področja uporabe EPN, je bilo ugotovljeno, da večina držav članic sprejema in redno izvršuje EPN v primerih, ko bi bil ustrezen instrument zaprosilo za MLA, na primer zaprosilo za vročitev dokumentov brez dokaznih namenov. Razlog za tak pristop je, da za MLA ni formalnih zahtev, in uslužbenci se odločijo, da EPN sprejmejo kot MLA, če so za to izpolnjene vse zahteve. Ta prožen pristop je pogosto pohvaljen kot najboljša praksa, saj prispeva k učinkovitosti mednarodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, hkrati pa se tako izogne dodatnim zahtevam in morebitnim stroškom (prevajanja).

Kar zadeva evropski nalog za prijetje (ENPP), so številne države članice ENPP prejele hkrati z EPN. V teh primerih se EPN včasih posreduje izključno za namene iskanja osebe, medtem ko se z ENPP zahteva prijetje osebe. Vendar večina držav članic meni, da je to nepotrebno, in trdi, da ENPP omogoča tudi ukrepe za iskanje osebe za namene prijetja (izvršitev ENPP). Poleg tega se lahko v ta namen uporabijo policijski kanali. Po drugi strani države članice navadno ne zavrnejo izvršitve EPN za iskanje osebe za njeno poznejše prijetje na podlagi ENPP.

Nekateri uslužbenci so navedli, da navadno preučijo, ali bi bila izdaja EPN za zaslišanje osumljenca/obdolženca za dokazne namene učinkovita alternativa ENPP. Ta pristop sledi duhu uvodne izjave 26 Direktive in so ga ocenjevalci pohvalili.

Kar zadeva zamrznitev in zaseg sredstev, se je pri ocenjevanju pokazalo, da je razlikovanje med zasegom sredstev za dokazne namene in zamrznitvijo za namene zaplembe v praksi problematično. Precejšnje število držav članic je poročalo, da so prejele EPN za zaseg sredstev, ki jih je treba pozneje zapleniti, čeprav je treba ta ukrep zahtevati s potrdilom o začasnem zavarovanju na podlagi Uredbe (EU) 2018/1805. Uslužbenci priznavajo, da je lahko namen zamrznitve ali zasega sredstev mešan in da se lahko med preiskavo spremeni. Vzporedna/sočasna uporaba dveh instrumentov je lahko v praksi dejavnik, ki povzroča zmedo in zamudo. Druga izpostavljena težava je bila dejstvo, da se pred izdajo potrdila o začasnem zavarovanju pogosto izda EPN, zaradi česar sta bila odkrita obstoj in lokacija zadevnih sredstev. Ti problemi se še bolj zapletejo, kadar organi, pristojni za ukvarjanje z EPN in potrdili o začasnem zavarovanju, niso isti.

Med več ocenjevalnimi obiski so potekale razprave o sredstvih, kot so luksuzni predmeti in denar. Nekatere države članice so trdile, da se jih ne bi smelo zaseči na podlagi EPN, medtem ko bi lahko za druge ti elementi v nekaterih primerih imeli dokazne namene.

Kar zadeva skupne preiskovalne enote, večina držav članic ni imela težav. Če je treba v okviru skupne preiskovalne enote pridobiti dokaze od nesodelujoče države članice, se šteje za dobro prakso, da se v EPN vedno navede, da preiskavo izvaja skupna preiskovalna enota in da se rezultati izvršitve EPN posredujejo vsem udeležencem. Ta praksa za člane skupne preiskovalne enote ali nesodelujočo državo izvršiteljico v splošnem ne predstavlja nobenih težav. Ena država članica je trdila, da se pravilo specialnosti ne uporablja v okviru EPN in da se zato dokazi, zbrani z EPN, ki ga izda član skupne preiskovalne enote, lahko posredujejo ne le drugim članom skupne preiskovalne enote, temveč tudi izven nje. Nekaj držav članic je navedlo, da kadar ni zadostnega prekrivanja med preiskavami, raje kot skupno preiskovalno enoto uporabljajo druge instrumente sodelovanja, kot je EPN.

Med obiski je več uslužbencev poudarilo, da je razmerje z drugimi sodnimi instrumenti lahko zahtevno in da lahko povzroča zamude v postopkih. To velja zlasti, kadar se cilj ukrepa spremeni v času kazenskega postopka. Vendar so se strokovnjaki in uslužbenci strinjali, da bi morali odreditveni organi v Prilogi A vedno navesti, ali se v zvezi z istim primerom uporabljajo tudi drugi pravni instrumenti (glej tudi poglavje 5).

Poudarjeno je bilo, da bi bilo treba več pozornosti nameniti razmerju med različnimi instrumenti ter tako ohraniti njihovo nemoteno povezanost, kot je poudarjeno tudi v uvodni izjavi 34 Direktive. Nekatera poročila o državah vsebujejo poziv, da bi Komisija pripravila priročnik ali oblikovala smernice in/ali da bi Evropska mreža institucij za izobraževanje v pravosodju (EJTN) izvajala več usposabljanj o tem vprašanju.

4.2. EPN v povezavi z izmenjavo informacij

Države članice imajo primere prejetih in poslanih EPN, ki zahtevajo soglasje za uporabo informacij, ki so bile predhodno pridobljene s policijskim sodelovanjem, kot dokazov v kazenskih postopkih. Države izvršiteljice so na splošno pripravljene dati soglasje, vseeno pa se pojavljajo izzivi glede tega, kateri je ustrezen postopek, po katerem bi bilo treba takšno soglasje dati. Direktiva ne vsebuje takšnega postopka soglasja, medtem ko tako Okvirni sklep 2006/960/PNZ kot Direktiva (EU) 2023/977, ki ga je nadomestila, omenjata možnost soglasja, ne pa tudi, kako se to lahko da.

Države članice izmenjave informacij med pravosodnimi organi na lastno pobudo niso tako pogosto omenjale kot obliko zahteve za soglasje za uporabo informacij, ki so bile predhodno pridobljene s policijskim sodelovanjem. Hkrati je bilo poudarjeno, da tudi v Direktivi v zvezi s tem vprašanjem ni ničesar določeno⁹, države članice pa niso istega mnenja glede tega, ali je vedno treba izdati EPN za uporabo dokazov, ki so bili pridobljeni z izmenjavo na lastno pobudo.

⁹ V nasprotju, na primer, s členom 7 Konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije (2000/C 197/01).

Gledano v celoti, je več skupin za ocenjevanje ugotovilo, da je v zvezi s tem potrebna jasnost in da bi bilo zato koristno, če bi bila v Direktivi določena jasna možnost, da se zahteva soglasje za uporabo informacij, ki so si jih predhodno izmenjali organi kazenskega pregona ali ki so si jih izmenjali pravosodni organi na lastno pobudo, kot dokazov v kazenskih postopkih.

4.3. EPN v povezavi z različnimi fazami postopka

Direktiva se uporablja za vse faze kazenskega postopka, vključno s sojenjem. Vendar se je pri ocenjevanju pokazalo, da med državami članicami ni soglasja glede uporabe EPN po sprejetju pravnomočne odločbe po koncu kazenskega postopka. Nekatere države članice menijo, da je Direktivo mogoče razlagati tako, da lahko EPN vključuje tudi nekatere ukrepe po pravnomočni odločbi, npr. pridobivanje podatkov o lokaciji za vzpostavitev stika z obsojencem, v ločenih finančnih preiskavah, namenjenih izvršitvi odredbe o zaplembi, ali v postopkih v zvezi z uporabo alternativnih sankcij in pogojnih odločb.

Več držav članic je poleg tega zatrdilo, da v postopku izvršitve pravnomočne odločbe nikoli niso naletele na EPN, da pa teoretično ne vidijo ovir za izdajo/izvršitev EPN v tej fazi, kolikor je to v dokazne namene in je EPN dejansko tisti instrument, ki ga je treba uporabiti.

Po drugi strani je več držav članic izrazilo trdno stališče, da se EPN ne bi smel nikoli uporabljati v fazi izvršitve pravnomočne odločbe, saj ne spada na področje uporabe direktive, in da so v ta namen na voljo drugi instrumenti. V praksi se zdi, da se EPN v tej fazi zelo redko uporabljajo, zato so tudi izkušnje s to zadevo in z njo povezane težave omejene. Nekaj držav članic je navedlo primere, ko so od države izdajateljice zahtevale, naj za svojo zahtevo uporabi drug veljaven instrument, organi pa so se navadno sporazumeli z neposrednimi posvetovanji.

PRIPOROČILA

- *Komisija naj razmisli o izdaji priročnika ali smernic o EPN in njegovem razmerju z drugimi instrumenti pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, vključno z okvirnim sklepom o ENPP in Uredbo (EU) 2018/1805 o sklepih o začasnem zavarovanju in sklepih o odvzemu. Poleg tega se EJTN spodbuja, naj okrepi ozaveščenost in dialog o povezavi med temi instrumenti.*
- *Komisija naj preuči možnost predložitve zakonodajnega predloga za spremembo Direktive, da bi zagotovila možnost, da se zahteva soglasje za uporabo informacij, ki so si jih predhodno izmenjali organi kazenskega pregona ali ki so si jih izmenjali pravosodni organi na lastno pobudo, kot dokazov v kazenskih postopkih.*

5. VSEBINA IN OBLIKA

5.1. Splošni izzivi

V skladu s členom 5 Direktive se lahko EPN izda le z izpolnitvijo in podpisom obrazca iz Priloge A. Priloga A, ki je na voljo v vseh jezikih EU, je bila pripravljena zato, da bi organom zagotovili dosleden in učinkovit način vključevanja vseh ustreznih informacij za državo izvršiteljico. Namen ločenih rubrik in okenc, ki jih je treba „odkljukati“, je zagotoviti pregled nad primerom in zahtevanimi ukrepi. Med obiski so uslužbenci navedli, da obrazec iz Priloge A z leti vse bolj poznajo in so ga vse bolj vajeni izpolnjevati. Kljub temu se je pri ocenjevanju pokazalo, da imajo številni uslužbenci v različnih državah članicah s Prilogo A težave. To podpoglavje naj bi zagotovilo pregled najpogostejših izzivov.

- **Nepopolni/nejasni EPN.** Skoraj vse države članice so navedle, da pogosto prejmejo EPN, ki so nepopolni, nedosledni ali nejasni. Nič neobičajnega ni, da EPN ne vključujejo osnovnih informacij o dejstvih, času in kraju in/ali utemeljitvi zahtevanega ukrepa oziroma ukrepov. V nekaterih primerih je povzetek dejstev težko razumljiv, ker je odreditveni organ preprosto prepisal dolge in zapletene stavke iz osnovnih nacionalnih dokumentov. Pojavijo se lahko nepravilne številke bančnih računov ali nepravilni podatki v zvezi z osumljencem. Odreditveni organ včasih navede ukrepe, za katere želi, da se izvedejo, ne označi pa ustreznih okenc v rubriki C. Poleg tega se pojavljajo neskladja v besedilu, na primer v zvezi z opisom statusa osebe, ki naj bi bila zaslišana (priča/žrtev/osumljenec). Številna poročila vključujejo priporočilo vsem državam članicam, naj posebno pozornost namenijo jasno strukturirani in razumljivi navedbi dejstev in zahtevanih ukrepov v EPN, pri tem pa naj upoštevajo bralca. Predlagano je bilo tudi, naj odreditveni organi uporabljajo kratke stavke in natančen jezik ter s tem olajšajo točnost prevodov. Vendar so skupine za ocenjevanje poudarile, da pomanjkljivosti v vsebini EPN, kot so nezadostne informacije ali napake v prevodu, ne bi smele voditi v neizvršitev EPN, temveč v posvetovanje z odreditvenimi organi.

- **Rubrika D.** Ta rubrika državam članicam omogoča, da izvršitvene organe obvestijo, da je EPN povezan s prejšnjim. Vendar Direktiva ne vsebuje posebne rubrike, v kateri naj bi se navedlo, da je EPN povezan z drugimi zaprosili/nalogi za pravosodno sodelovanje, kot so ENPP, skupna preiskovalna enota, potrdilo o začasnem zavarovanju ali katero koli zaprosilo za MLA, čeprav so se skupine za ocenjevanje in uslužbenci pogosto strinjali, da je obveščanje o drugih ustreznih zaprosilih/nalogih enako pomembno za zagotovitev učinkovite izvršitve EPN. Tako na primer ni neobičajno, da se v EPN zahteva hišna preiskava, ki jo je treba uskladiti z ENPP, s katerim se zahteva prijetje osebe, ki prebiva v tej hiši. Ni treba poudarjati, da bi morali biti pristojni izvršitveni organi (ki se lahko razlikujejo glede na instrument) obveščeni o vseh zaprosilih, da bi lahko nemoteno usklajevali izvrševanje. V več poročilih so uslužbenci izrazili željo, da bi Priloga A vključevala rubriko, v kateri bi lahko navedli povezavo s prejšnjimi zaprosili/nalogi. Hkrati so bile države članice pozvane, naj rubriko D uporabljajo za navedbo drugih ustreznih zaprosil, ne glede na njihovo pravno podlago.

- **Prijaznost obrazca do uporabnika.** V več poročilih je bilo poudarjeno, da mora biti Priloga A uporabniku prijaznejša. Nekatere države članice so omenile, da sta rubriki C in G pogosto zamešani, in se sprašujejo, ali bi ju bilo treba postaviti eno za drugo. Rubrika C zahteva, da odreditveni organ najprej – na začetku obrazca – navede, katere ukrepe je treba izvesti, šele pozneje v obrazcu (v rubriki G) pa lahko odreditveni organ te ukrepe tudi utemelji. V nekaterih poročilih je bilo predlagano, naj se v rubriko C vključi okence za vključitev dodatnih ukrepov, zlasti za iskanje, saj je to pogosto uporabljen preiskovalni ukrep. Predlagana je bila tudi izboljšava rubrike G, v katero naj bi vključili okence za označitev faze preiskave (predkazenski postopek ali sojenje). Poleg tega je bilo opaženo, da rubriki C in H vsebujeta nepotrebne ponovitve in da morajo uslužbenci dvakrat navesti, katera vrsta ukrepa se zahteva. Kar zadeva okenca, bi več organov raje ločilo osumljenca in obdolženca ter imelo okence za priče in žrtve za vsak ukrep v rubriki C. Več držav članic je menilo, da bi morala obstajati rubrika za vprašanja, ki jih je treba zastaviti priči/osumljencu/obdolžencu, ali pa, da bi se lahko označilo okence z napotilom na priložen seznam vprašanj. V zvezi s tem je bilo ocenjeno kot koristno, da se ustvari ločena rubrika za seznam morebitnih prilog (kot je odredba nacionalnega sodišča). In končno, v različnih poročilih je bilo poudarjeno, da je po mnenju številnih uslužbencev Priloga A predolga in da bi zato pozdravili možnost skrajšanja ali „skritja“ rubrik, ki v konkretnih primerih niso potrebne.

Ena država članica je omenila posebno težavo pri podpisovanju EPN. Uslužbenci iz te države članice so se odločili, da neposredno zaradi večje nevarnosti, ki jo predstavlja organizirani kriminal, v najobčutljivejših primerih za zaščito svoje identitete EPN podpisujejo anonimno, s številko. Vendar ni jasno, ali je ta praksa v skladu z Direktivo ali ne.

Države članice so bile med obiski vprašane, kako se odzovejo na nujne primere in ali lahko izvedejo preiskovalne ukrepe na podlagi telefonskega klica sodelavca iz tujine. Večina držav članic (z nekaj izjemami) je navedla, da ne sprejemajo EPN, ki so bili napovedani ustno, in da – z izjemo pripravljanih ukrepov – ne ukrepajo in ne izvajajo nobenih preiskovalnih ukrepov, dokler EPN ne prejmejo v pisni obliki.

Gledano v celoti, se je pri ocenjevanju pokazalo, da so izzivi v zvezi z obrazcem EPN dvojni. Prvič, potreben je zakonodajni ukrep, s pomočjo katerega bi Priloga A postala uporabniku prijaznejša. In drugič, države članice bi si morale še bolj prizadevati za jasno in dosledno izpolnjevanje obrazca EPN ter za zagotavljanje razumljivih informacij.

5.2. Jezikovna ureditev in težave v zvezi s prevodom

V členu 5(2) Direktive je določeno, da mora vsaka država članica navesti tisti uradni jezik oziroma jezike institucij EU, ki se lahko poleg uradnega jezika oziroma jezikov zadevne države članice uporabi(jo) pri izpolnjevanju ali prevodu EPN, če je ta država članica država izvršiteljica. V uvodni izjavi 14 so države članice spodbujene, naj poleg svojega uradnega jezika oziroma jezikov navedejo vsaj en jezik, ki se običajno uporablja v EU.

Pri ocenjevanju se je pokazalo, da so nekatere države članice prožne, kar zadeva jezikovno ureditev. Ena država članica na primer uradno sprejema EPN v kar štirih jezikih. Neka druga država članica sprejema EPN v treh jezikih, pa tudi v katerem koli drugem jeziku, če ni drugih ovir za njihovo sprejetje. Najpogostejši dodatni jezik, ki so ga navedle države članice, je angleščina. Pa vendar se je med obiski izkazalo, da nekatere države članice, čeprav so v svoje uradno obvestilo vključile še en jezik (pogosto angleščino), v praksi, kot se zdi, ne sprejemajo EPN v tem dodatnem jeziku.

Kljub besedilu člena 5(2) so nekatere države članice kot jezik, v katerem sprejemajo EPN, navedle le svoj uradni jezik. Nekaj držav članic je soglašalo, da bodo EPN sprejemale v jeziku svoje sosednje države, pod pogojem vzajemnosti.

V večini poročil so bile vse države članice spodbujene, naj v duhu člena 5(2) in uvodne izjave 14 Direktive v svojem uradnem obvestilu o jezikovni ureditvi poleg svojega uradnega jezika navedejo še en jezik, ki se običajno uporablja v Uniji. Mnogi uslužbenci in ocenjevalci so navedli, da je angleščina jezik, ki se običajno uporablja v mednarodnem pravosodnem sodelovanju.

Številne države članice so poročale o težavah v zvezi s prevodom EPN. Z vidika izvršitve se uslužbenci srečujejo s (strojnimi) prevodi zelo slabe kakovosti, zaradi česar je v nekaterih primerih skoraj nemogoče razumeti dejstva in zahtevani ukrep oziroma ukrepe. V teh primerih se od države izdajateljice navadno zahtevajo pojasnila ali nov prevod, kar povzroči zamude pri izvršitvi. V nekaj poročilih je navedeno, da se šteje za dobro prakso, da se prevodu priloži izvirna različica EPN, da bi lahko država izvršiteljica po potrebi sama prevedla (dele) EPN. Nekatere države članice so pripomnile, da bi veliko raje prejele EPN, ki je preveden v (dobro) angleščino, kot takega, ki je slabo preveden v njihov uradni jezik.

Z vidika izdaje so uslužbenci omenili težave pri iskanju usposobljenega prevajalca za nekatere jezike. Nekateri organi imajo notranje prevajalske storitve, vendar pogosto ne za vse uradne jezike, ki se govorijo v EU. Zato je v nekaterih primerih iskanje usposobljenega prevajalca težavno in drago. V nekaterih poročilih so bili opredeljeni celo primeri, v katerih se je zdelo, da EPN ni bilo mogoče izdati, ker jih preprosto ni bilo mogoče prevesti v uradni jezik države izvršiteljice.

Če se še enkrat ozremo na poglavje 5.1., je res, da na kakovost prevodov vplivajo tudi nejasne, nerazumljive in nepopolne informacije v izvorni različici EPN. Po drugi strani pa so bile v številnih poročilih vse države članice pozvane, naj si bolj prizadevajo zagotoviti kakovost prevodov in jo izboljšati.

PRIPOROČILA

- *Odreditveni organi držav članic naj posebno pozornost namenijo skrbi, da je opis dejstev in zahtevanih ukrepov v EPN jasen in razumljiv, pri tem pa upoštevajo bralca.*
- *Odreditveni organi držav članic naj ob izdaji EPN v Prilogi A navedejo vsa povezana zaprosila/naloge za pravosodno sodelovanje, kot so predhodni/hkratni ENPP, potrdila o začasnem zavarovanju ali skupne preiskovalne skupine.*
- *Komisija naj predloži zakonodajni predlog o spremembi Direktive, tako da bo Priloga A prijaznejša do uporabnika in učinkovitejša, glede na opredeljene pomanjkljivosti.*
- *V duhu člena 5(2) in uvodne izjave 14 Direktive naj države članice v izjavi o jezikovni ureditvi poleg svojega uradnega jezika navedejo še en jezik, ki se običajno uporablja v Uniji.*
- *Odreditveni organi držav članic naj zagotovijo kakovostne prevode. Poleg tega naj prevodu priložijo tudi izvirno različico EPN.*

6. POSREDOVANJE OBRAZCA EPN IN NEPOSREDEN STIK

V tem krogu ocenjevanja sta bili obravnavani dve glavni temi v zvezi s posredovanjem EPN: (i) opredelitev pristojnega organa v državi izvršiteljici, ki mu bo EPN poslan; (ii) način posredovanja, in sicer ali je elektronsko posredovanje EPN zadostno in pod katerimi pogoji ali pa je potrebno (tudi) posredovanje izvirnega EPN v papirni obliki.

Čeprav so bile sporočene nekatere občasne težave, se je pri ocenjevanju na splošno pokazalo, da opredelitev pristojnega izvršitvenega organa ne povzroča večjih težav.

Izkazalo se je, da je vprašanje varnih načinov posredovanja zahtevnejše: v poročilih je bilo poudarjeno, da imajo države članice različna in včasih nedosledna stališča in pristope, kar bi lahko odločilno vplivalo na nemoteno uporabo EPN. V tem krogu ocenjevanja se je jasno pokazalo, da se pričakuje, da bo dosledno izvajanje elektronskega sistema za varno komunikacijo med pristojnimi organi držav članic (digitalni sistem za izmenjavo e-dokazov – e-EDES) znatno izboljšalo učinkovitost, hitrost in varnost posredovanja EPN.

6.1. Opredelitev pristojnega izvršitvenega organa

Pri ocenjevanju se je potrdilo, da je eden ključnih virov pravosodni atlas Evropske pravosodne mreže (v nadaljnjem besedilu: Evropski pravosodni atlas). Odreditveni organi držav članic Evropski pravosodni atlas redno in dejavno uporabljajo za opredelitev pristojnih izvršitvenih organov drugih držav članic in vzpostavitev neposrednega stika z njimi. Hkrati je bilo poudarjeno, da so informacije o pristojnih organih v Evropskem pravosodnem atlasu včasih nepopolne ali zastarele. Uslužbenci so izpostavili, da bi morale te informacije za olajšanje neposrednega stika vedno vključevati pravilne elektronske naslove in telefonske številke pristojnih organov.

Uslužbenci iz ene države članice so predlagali, naj EJN razmisli o tem, da bi bil Evropski pravosodni atlas na voljo v vseh uradnih jezikih EU. Poleg tega je bila EJN v enem poročilu pozvana, naj razmisli o izboljšanju Evropskega pravosodnega atlasa v povezavi s primeri, v katerih se EPN izda za izvršitev več preiskovalnih ukrepov.

Glede na to, da se je Evropski pravosodni atlas po soglasnem mnenju uslužbencev izkazal za dragoceno orodje, in glede na pomen vzpostavitve neposrednega stika na podlagi Direktive je bilo državam članicam priporočeno, naj zagotovijo, da so njihove informacije o pristojnih organih v Evropskem pravosodnem atlasu pravilne, popolne in ažurne.

Odreditveni organi se pri določitvi izvršitvenega organa kljub temu včasih srečujejo s težavami, zlasti v državah članicah, ki nimajo osrednje točke za prejemanje EPN, in sicer takrat, kadar se zahteva več preiskovalnih ukrepov in ima država izvršiteljica različne pristojne organe ali kadar kraj, kjer je treba izvesti zahtevani ukrep, ni znan. Kadar se v takih primerih pojavijo težave, odreditveni organi uporabijo najrazličnejše vire v skladu s členom 7(5) Direktive.

Sodeč po ugotovitvah iz tega kroga ocenjevanja, odreditveni organi za pomoč pogosto zaprosijo kontaktne točke EJN ali, v bolj zapletenih primerih, ustrezna nacionalna predstavništva pri Eurojustu. Informacije lahko zahtevajo tudi od osrednjih organov, kadar so ti imenovani, od ministrstva za pravosodje ali od sodnikov za zvezo, ki se nahajajo v njihovi državi članici ali so napoteni na delo v tujini. V več državah članicah so skupine/enote/mreže uslužbencev, ki so zelo specializirani za pravosodno sodelovanje, pripravljene, da svojim sodelavcem pomagajo pri obravnavi zadev v zvezi s čezmejnimi primeri, vključno z opredelitvijo pristojnega izvršitvenega organa. Za opredelitev pristojnega izvršitvenega organa se včasih uporabijo policijski kanali.

Opozoriti je treba, da v primerih, ko organi, ki prejmejo EPN v državi izvršiteljici, niso pristojni za njegovo priznanje in izvršitev, na splošno ravnaajo v skladu s členom 7(6) Direktive in EPN po uradni dolžnosti posredujejo pristojnemu izvršitvenemu organu. Uslužbenci – z redkimi izjemami – pravzaprav niso poročali o primerih, v katerih je bil EPN vrnjen odreditvenemu organu, ker je bil poslan organu v državi izvršiteljici, ki ni pristojen za njegovo priznanje ali izvršitev. Iz nekaterih poročil je razvidno, da se je dosledno upoštevanje člena 7(6) štelo za najboljšo prakso in se je priporočalo vsem državam članicam.

6.2. Načini posredovanja

Večina držav članic je člen 7(1) Direktive, v skladu s katerim bi moral odreditveni organ EPN posredovati izvršitvenemu organu na način, ki omogoča pisni zapis, in pod pogoji, ki državi izvršiteljici omogočajo ugotavljanje njegove pristnosti, skoraj dobesedno prenesla v svojo zakonodajo.

Na splošno se strokovnjaki strinjajo, da je elektronsko posredovanje EPN veliko boljša rešitev kot pošiljanje dokumentov po pošti, ki je že samo po sebi počasnejše in povzroča višje stroške. Ker pa obveznost pristojnih organov držav članic, da za namene EPN komunicirajo prek decentraliziranega sistema IT, še ne velja¹⁰, se pristojni organi še vedno soočajo s težavami z varnimi kanali, varstvom podatkov in pristnostjo.

Pristojni organi večine držav članic EPN navadno pošiljajo po elektronski pošti in sprejemajo tiste, ki so posredovani po elektronski pošti, kolikor lahko ugotovijo njihovo pristnost (ta se lahko zagotovi na primer z elektronskim podpisom ali enakovredno obliko preverjanja).

Nekatere države članice so pojasnile, da v vlogi izvršitvenih organov sprejemajo EPN, poslane po elektronski pošti, razen če se pojavijo dvomi ali težave s pristnostjo; v takih primerih prosijo odreditveni organ, naj EPN pošlje z drugimi dogovorjenimi alternativnimi sredstvi.

Vendar pa nekatere države članice vztrajajo pri tem, da izvirni EPN prejmejo po pošti, razen če se EPN posreduje prek varnih kanalov, kot so kanali Eurojusta. V nujnih primerih je izvršitev EPN mogoče začeti, še preden se prejme po pošti, in sicer na podlagi elektronsko posredovane kopije. V zvezi s tem so nekatere skupine za ocenjevanje spodbudile države članice, da sprejemajo tudi EPN, ki so poslani z elektronskimi sredstvi, če izpolnjujejo člen 7 Direktive, in ne le tistih, ki so poslani po pošti.

Pristojni odreditveni organi več držav članic so poročali, da izvirne EPN še vedno pošiljajo po pošti ali kurirju, tudi takrat, ko jih najprej posredujejo elektronsko. Le maloštevilne države članice so v zvezi s tem posebej stroge in zaradi pomanjkanja varnih kanalov in zaradi varstva podatkov EPN ne pošiljajo po elektronski pošti.

¹⁰ V skladu s členom 26(3) uredbe o digitalizaciji.

Opozoriti je treba tudi, da različnih pristopov k vprašanju posredovanja nimajo le pristojni organi iz različnih držav članic, temveč da imajo včasih tudi uslužbenci iz iste države članice različna mnenja o tem, kako bi bilo treba pošiljati in prejemati EPN. Tako je v eni državi članici med obiskom na kraju samem večina uslužbencev menila, da je pošiljanje EPN po elektronski pošti zadostno, drugi uslužbenci pa, da bi bilo treba EPN pošiljati elektronsko le, če se posredujejo prek Eurojusta.

Pričakuje se, da bodo morebitne težave v zvezi z varnim posredovanjem EPN rešene po popolni uvedbi decentraliziranega sistema IT na podlagi enotnega pravnega okvira, vzpostavljenega z uredbo o digitalizaciji¹¹. Čezmejna komunikacija na podlagi Direktive se bo od 17. januarja 2028 naprej praviloma izvajala prav prek takega decentraliziranega sistema IT. Države članice se lahko odločijo za razvoj ali prilagoditev svojih nacionalnih sistemov IT za povezavo z decentraliziranim sistemom IT ali za uporabo referenčne izvedbene programske opreme, ki jo v te namene razvije Komisija. Glede na koristi, ki jih lahko prinese varno komunikacijsko sredstvo, je bilo priporočeno, da države članice do začetka delovanja decentraliziranega sistema IT za EPN na podlagi uredbe o digitalizaciji uporabljajo sistem e-EDES, ki ga je Komisija razvila za podporo izmenjavam na podlagi Direktive. E-EDES, ki se trenutno uporablja kot prostovoljno orodje, naj bi na podlagi uredbe o digitalizaciji postal referenčna izvedbena programska oprema.

Trenutno je uporaba sistema e-EDES prostovoljna: pilotnemu projektu se niso pridružile vse države članice in s sistemom niso povezani vsi organi v državah članicah, ki sodelujejo v pilotnem projektu. Skupine za ocenjevanje so pohvalile države članice, ki že sodelujejo v pilotnem projektu e-EDES, in jih hkrati spodbudile, naj vse pristojne organe povežejo s sistemom, kar pa se v nekaterih državah članicah zaradi pomanjkanja ustrezne digitalne infrastrukture zdi precej zahtevno.

Uslužbenci, ki uporabljajo e-EDES, so navedli nekatere težave, s katerimi so se srečali, in značilnosti sistema, ki bi jih bilo mogoče izboljšati (kot problematična je bila na primer omenjena obveznost izpolnitve obrazca EPN v samem e-EDES; omenjeno je bilo tudi, da e-EDES ne upošteva potrebe po hrambi EPN v nacionalnih pravosodnih podatkovnih zbirkah). Skupine za ocenjevanje so zato pozvale Komisijo, naj razmisli o izboljšanju sistema z rešitvijo težav, opredeljenih v tem krogu ocenjevanja, in z obravnavo danih predlogov.

¹¹ Uredba (EU) 2023/2844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2023 o digitalizaciji pravosodnega sodelovanja in dostopa do sodnega varstva v čezmejnih civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah ter o spremembi nekaterih aktov s področja pravosodnega sodelovanja.

6.3. Neposredni stik

Potem ko je bil EPN poslan, komunikacija v veliki večini primerov poteka neposredno med odreditvenim in izvršitvenim organom, najpogosteje po elektronski pošti ali telefonu. Skupine za ocenjevanje so v nekaterih poročilih pohvalile pristojne organe zadevnih držav članic, da so si med izvrševanjem EPN vedno prizadevali vzpostaviti neposreden stik, da bi odpravili morebitne dvome ali rešili težave, ki bi se lahko pojavile. Predlagale so tudi, da bi države članice morale zagotoviti, da kontaktne osebe, navedene v EPN, govorijo angleščino dovolj dobro, da je mogoča učinkovita neposredna komunikacija (glej tudi poglavje 14).

Prek Eurojusta, EJN ali osrednjega organa ali z njihovo pomočjo se vzpostavi stik, kadar se pojavijo težave s komunikacijo, v primeru zamud, v zapletenih ali nujnih primerih ali kadar obstaja posebna potreba po usklajevanju (npr. pri EPN, ki zadeva več preiskovalnih ukrepov, ali pri preiskovalnih ukrepih, ki naj bi se izvajali v različnih državah članicah). Uslužbenci so v tem krogu ocenjevanj pogosto izpostavili dodano vrednost Eurojusta in EJN pri omogočanju komunikacije in usklajevanja, zlasti v zapletenih in/ali večstranskih primerih.

6.4 Obveznost obveščanja – Priloga B

V skladu s členom 16(1) Direktive mora država izvršiteljica potrditi prejem EPN v enem tednu po prejemu, in sicer tako, da izpolni in pošlje obrazec iz Priloge B. Namen Priloge B je obvestiti državo izdajateljico, da je bil EPN pravilno prejet, kar je ključni element pri vzpostavljanju neposrednega stika med izvršitvenim in odreditvenim organom.

Večina držav članic meni, da Priloga B ustreza svojemu namenu, čeprav je nekaj poročil vsebovalo predloge za spremembe, na primer glede obvezne navedbe elektronskega naslova ali odprave potrebe po podpisu obrazca. V tem obrazcu je na voljo polje za dodatne informacije, ki bi odreditvenemu organu lahko koristile in pripomogle k uspešnemu izidu postopka sodelovanja, in to polje bi se verjetno lahko uporabilo za to, da bi bil odreditveni organ opozorjen na to, da je obrazec iz Priloge A izpolnjen nepopolno ali nepravilno, ter bi bil zaprosen, da ga ustrezno dopolni in/ali popravi.

Nekatere države članice so navedle, da so bili kontaktni podatki, ki jih je dala država izvršiteljica, pogosto nepopolni ali nepravilni. V poročilih je bilo navedeno tudi, da so se nekateri uslužbenci odločili, da bodo prejem potrdili drugače kot z obrazcem iz Priloge B, na primer tako, da so poslali elektronsko sporočilo.

Čeprav so nekateri uslužbenci priznali, da so zaradi svoje delovne obremenitve ali drugih dejavnikov občasno pozabili poslati Prilogo B, je glavna, sicer ironična, ugotovitev, da se Priloga B očitno vedno pošlje, a nikoli ne prejme. Odreditveni organi več držav članic so poročali, da morajo državi izvršiteljici pogosto pošiljati opomine, ker ne prejmejo Priloge B.

Glede na pomembno vlogo Priloge B pri vzpostavljanju neposrednega stika so bile v veliko poročilih vse države članice pozvane, naj sistematično pošiljajo Prilogo B ter državi izdajateljici zagotovijo popolne in pravilne kontaktne podatke.

PRIPOROČILA

- *Države članice bi morale zagotoviti, da so informacije v pravosodnem atlasu EJN pravilne, popolne in posodobljene, da se olajša identifikacija pristojnega izvršitvenega organa ter omogoči neposreden stik med odreditvenimi in izvršitvenimi organi.*
- *Pristojni organi držav članic naj EPN po možnosti pošiljajo z elektronskimi sredstvi in sprejemajo ENP, ki jih prejmejo prek elektronskih sredstev, če so izpolnjeni pogoji iz člena 7 Direktive.*
- *Dokler ne bo začel delovati decentralizirani sistem IT za EPN iz uredbe o digitalizaciji in kadar države članice za namene uredbe o digitalizaciji predvidevajo uporabo referenčne izvedbene programske opreme, je tem državam članicam priporočeno, naj pospešijo izvajanje pilotnega projekta e-EDES in vse pristojne organe povežejo s tem sistemom, da bi se zagotovil hiter in varen prenos EPN, povezane komunikacije in dokazov.*
- *Izvršitveni organi držav članic in po potrebi osrednji organi bi morali sistematično pošiljati Prilogo B. V Prilogo B bi morali poleg tega vključiti pravilne in popolne kontaktne podatke, vedno pa tudi elektronski naslov.*

7. NUJNOST, SORAZMERNOST IN UPORABA DRUGE VRSTE PREISKOVALNIH UKREPOV

Odreditveni organ lahko v skladu s členom 6(1) Direktive izda EPN le, če je to nujno in sorazmerno za namen postopka ter če bi se preiskovalni ukrep ali ukrepi lahko pod istimi pogoji odredili v podobnem notranjem primeru. Direktiva prepušča presojo, ali so ti pogoji izpolnjeni, odreditvenemu organu (člen 6(2)). Izvršitveni organ se lahko z odreditvenim organom posvetuje, kadar upravičeno domneva, da pogoji iz odstavka 1 niso izpolnjeni, vendar Direktiva prepušča odreditvenemu organu odločitev o tem, ali bo po takem posvetovanju umaknil EPN ali ne, kar pomeni, da to ne bi smel biti razlog za neizvršitev (člen 6(3)).

Ocenjevanje je pokazalo, da večina držav članic pri presoji, ali je izdaja EPN nujna in sorazmerna, uporablja bolj ali manj enaka merila. Na splošno so najpomembnejši elementi pri tej presoji teža kaznivega dejanja, intruzivnost ukrepa, možnost pridobitve dokazov na druge načine in pomen dokazov za preiskavo. V nekaterih državah članicah se uporablja načelo zakonitosti, kar lahko vpliva na nujnost in sorazmernost izdaje EPN. V teh državah članicah običajno obstajajo izjeme od načela zakonitosti, ki jim kljub vsemu omogočajo ustrezno presojo.

V državah članicah, ki imajo sistem, v katerem je za izdajo EPN pristojen preiskovalni organ ob naknadnem postopku potrjevanja, se občasno pojavijo primeri, v katerih potrditveni organ dvomi, ali sta načeli nujnosti in sorazmernosti izpolnjeni ali ne. V takih primerih se lahko potrjevalni organ odloči, da ne bo potrdil EPN, vendar se to po navedbah uslužbencev v praksi le redko zgodi, saj se organi običajno lahko skupaj dogovorijo o nadaljnjih korakih. Nekatere države članice imajo centraliziran sistem in zahtevajo, da se vsi EPN, ki jih je treba izdati, pošljejo prek specializiranega urada, ki pogosto spada pod okrilje tožilstva. Ugotovljeno je bilo, da specializirani uslužbenci lahko svetujejo svojim sodelavcem glede vprašanj nujnosti in sorazmernosti, kar so ocenjevalci pogosto pohvalili.

Čeprav izvršitveni organi občasno naletijo na primere EPN, v katerih sta po njihovem mnenju nujnost in sorazmernost EPN vprašljivi, pa je ocena pokazala, da se v večini primerov uporablja postopek posvetovanja in da izvršitveni organ vseeno izvrši EPN, v nekaterih primerih potem, ko se z odreditvenim organom dogovori o alternativnem nadaljnjem ukrepanju. Včasih pa so izvršitveni organi tudi zavrnili izvršitev EPN na podlagi lastne eksplicitne ali implicitne presoje načela sorazmernosti.

Poleg tega člen 10 Direktive izvršitvenemu organu omogoča uporabo druge vrste preiskovalnega ukrepa, kadar preiskovalni ukrep v državi izvršiteljici ne obstaja, kadar ne bi bil na voljo v podobnem notranjem primeru ali kadar bi preiskovalni ukrep, ki ga je izbral izvršitveni organ, dosegel iste rezultate na manj intruziven način. V vseh teh primerih mora izvršitveni organ v skladu s členom 10(4) najprej obvestiti odreditveni organ, ki se lahko odloči umakniti ali dopolniti EPN.

V več poročilih pa je bilo izpostavljeno, da izvršitveni organi odreditvenega organa ne obvestijo vedno, kadar se odločijo za uporabo manj intruzivnega ukrepa. Uslužbenci so pojasnili, da po njihovem mnenju to ni potrebno, saj je bil z manj intruzivnim ukrepom dosežen popolnoma enak rezultat, kot bi bil z zahtevanim ukrepom. Vendar pa so ocenjevalci poudarili, da bi ta praksa lahko imela nepredvidljive posledice v državi izdajateljici, zato so skupine za ocenjevanje večkrat priporočile, da je odreditveni organ vedno obveščen v skladu s členom 10(4).

PRIPOROČILA

- *Izvršitveni organi držav članic bi morali vedno obvestiti odreditveni organ, kadar uporabijo drug preiskovalni ukrep, v skladu s členom 10(4) Direktive.*

8. PRIZNANJE IN IZVRŠITEV EPN, FORMALNOSTI IN DOPUSTNOST DOKAZOV

8.1. Priznanje in izvršitev v skladu z načelom vzajemnega priznavanja

Izvršitveni organ mora v skladu s členom 9(1) Direktive brez kakršnih koli nadaljnjih formalnosti priznati EPN in poskrbeti za njegovo izvršitev na enak način, kot če bi bil preiskovalni ukrep odrejen v državi izvršiteljici. Pri ocenjevanju se je pokazalo, da večina držav članic ne razlikuje med priznanjem in izvršitvijo ter se zgolj odloči, da bo EPN izvršila brez nadaljnjih formalnosti, razen če obstajajo razlogi za nepriznanje, neizvršitev ali odložitve. Med priznanjem in izvršitvijo razlikuje le nekaj držav članic, zaradi česar sta pogosto sprejeti dve uradni odločbi. V nekaterih poročilih je bilo navedeno, da bi bilo treba v primerih, ko obstajajo razlogi za nepriznanje ali neizvršitev, sprejeti izrecno odločbo, v kateri bi se navedli razlogi, ki veljajo za zadevo.

Med obiski se je pogosto razpravljalo o pošiljanju zadevne nacionalne sodne odločbe. V Direktivi ni določeno, da mora odreditveni organ priložiti EPN tudi nacionalno sodno odločbo.

Veliko uslužbencev je dejansko poudarilo, da se glede na načelo vzajemnega zaupanja posredovanje zadevne sodne odločbe ne bi smelo zahtevati in da bi zadostovalo zgolj sklicevanje nanjo v Prilogi A. V praksi pa se zdi, da nekatere države izvršiteljice zahtevajo zadevno sodno odločbo in izvršitev EPN pogojujejo z njenim prejemom. To lahko povzroči zamude in zmedo, zlasti v primerih, ko sodna odločba ne obstaja. Skupine za ocenjevanje so v več poročilih navedle, da je treba priporočiti, da izvršitveni organi ne zahtevajo zadevne sodne odločbe kot priloge EPN, saj take obveznosti ni mogoče utemeljiti na podlagi Direktive. V nekaj poročilih je bila Komisija pozvana, naj to vprašanje obravnava v priročniku o EPN.

Veliko držav članic je med obiski navedlo, da je bilo ob prejetju rezultatov iz države izvršiteljice pogosto težko ugotoviti, ali je bil EPN izvršen v celoti ali le delno, zlasti ker so rezultati v jeziku države izvršiteljice in lahko obsegajo več strani. Pogosto se je za najboljšo prakso, ki jo je treba priporočiti izvršitvenim organom, štelo, da se ob pošiljanju rezultatov doda spremno pismo, v katerem se razloži, ali je bil EPN izvršen v celoti ali le delno, in v slednjem primeru tudi, kateri preiskovalni ukrepi še potekajo. V zvezi s postopkom posvetovanja iz člena 9(6) Direktive so bile nekatere države članice pohvaljene tudi za prakso „sprotnega“ pošiljanja delnih rezultatov, odvisno od nujnosti primera in potreb odreditvenega organa.

8.2. Izpolnjevanje formalnosti in dopustnost dokazov

Kot je določeno v členu 9(2) Direktive, morajo izvršitveni organi izpolnjevati formalnosti, ki jih navede odreditveni organ, razen če niso v nasprotju s temeljnimi pravnimi načeli države izvršiteljice.

V zvezi s tem so države članice med obiski izpostavile več težav. Z vidika izdaje je bilo opisanih več primerov neizpolnjevanja osnovnih formalnosti. Nekaj najpogostejše opisanih primerov:

- Država izvršiteljica ni poskrbela za navzočnost sodnika, odvetnika ali prič med hišno preiskavo ali zaslišanjem, čeprav je to po pravu države izdajateljice obvezno.
- Izvršitveni organ je brez predhodnega posvetovanja spremenil status osebe, ki jo je bilo treba zaslišati (npr. pričo v osumljenca), s tem pa tudi postopkovne formalnosti, povezane s tem statusom, kar je negativno vplivalo na preiskavo v državi izdajateljici.
- Dokumenti, ki navajajo pravice ali vsebujejo uradno obvestilo o stanju postopka, niso bili vročeni zadevni osebi, čeprav se to zahteva po pravu države izdajateljice.
- Zaslišanje ni bilo opravljeno pod prisego, čeprav je bilo to bistveno za dopustnost takega zaslišanja kot dokaza v državi izdajateljici.

Neizpolnjevanje zahtevanih formalnosti je imelo neželene posledice, na primer treba je bilo poslati še en EPN, da bi ponovili zahtevan ukrep, ali še hujše posledice, na primer nedopustnost dokazov ali še slabše, neuspeh celotne preiskave.

Po mnenju več uslužbencev in ocenjevalcev si nekateri organi zelo široko razlagajo „temeljna pravna načela“ in zavračajo nekatere formalnosti zgolj zato, ker po njihovem pravu ne obstajajo. Štelo se je, da je to problematično in da ni v skladu z Direktivo.

Z vidika izvrševanja so uslužbenci opisali nekatere formalnosti kot okorne in ovirajoče. Nekateri države članice dvomijo o koristi vročanja dokumenta posamezniku, če niso pristojne, da mu odgovorijo na morebitna vprašanja. Poleg tega so države članice trdile, da je včasih zelo težko razumeti formalnosti, ki jih zahteva država izdajateljica. Procesno pravo, ki se uporablja, je v različnih državah članicah lahko popolnoma drugačno, medtem ko obsežne, zapletene ali včasih nezadostne razlage še bolj zapletejo zadevo.

V veliko poročilih je bilo poudarjen pomen izpolnjevanja zahtevanih formalnosti, saj so ključne za dopustnost dokazov v državi izdajateljici. Zato so bile države članice vedno znova pozvane, naj čim bolj spoštujejo zahtevane formalnosti in pojem „temeljna pravna načela“ razlagajo ozko. Hkrati pa se je zdelo primerno, da se odreditvenim organom priporoči, da v rubriki I Priloge A jasno opišejo zahtevane formalnosti in njihov pomen, ob upoštevanju, da bralec verjetno ni seznanjen s kazenskim procesnim pravom zadevne države članice.

Poleg izzivov, ugotovljenih glede formalnosti, pri tem ocenjevanju niso bila odkrita druga pomembna vprašanja v zvezi z dopustnostjo dokazov v okviru EPN.

8.3. Roki in nujnost

Več uslužbencev meni, da se je zaradi rokov iz člena 12 Direktive znatno povečala hitrost čezmejnega sodelovanja v primerjavi z ureditvijo medsebojne pravne pomoči. Čeprav so uslužbenci v več državah članicah spremenili svojo miselnost in je večja vključenost Eurojusta in kontaktnih točk EJM pripomogla k boljšemu spoštovanju rokov,

pa je bilo izpostavljenih več izzivov. Uslužbenci so navedli, da nekatere države članice običajno spoštujejo roke, medtem ko druge pogosto prekoračijo roke, določene v Direktivi. Poleg tega so številni odreditveni organi navedli, da so bili v primeru zamude le redko obveščeni o razlogih zanjo, izvršitveni organ pa pogosto ni odgovoril na opomine ali zahteve za posodobitev statusa. V več poročilih je bilo izraženo mnenje, da bi morali izvršitveni organi spoštovati roke in v primeru zamude obvestiti odreditveni organ ter navesti razloge zanjo. Zdi se, da se razlogi za odložitev iz člena 15 Direktive v praksi le redko uporabljajo.

Z vidika izvrševanja so države članice navedle, da so bili roki včasih prekoračeni zaradi zapletenosti zahtevanega ukrepa ali ukrepov, zaostankov in pomanjkanja sredstev ali zaradi tega, ker so bile od države izdajateljice zahtevane dodatne informacije.

V rubriki B Priloge A lahko država izdajateljica označi okence za nujnost. Vse države članice so med obiski navedle podobna merila za označitev EPN kot nujnega, in sicer bližajoči se datum sojenja, roki v zvezi s pridržanjem osumljenca, nevarnost uničenja dokazov itd. Po drugi strani pa imajo uslužbenci v vsej EU očitno enake težave pri izvrševanju EPN, ki je označen kot nujen. Navedli so, da kljub temu, da je bilo okence za nujnost označeno, razlogi zanjo pogosto niso bili pojasnjeni, prav tako pa niso bile navedene pomembne informacije, kot sta datum sojenja ali prednostni rok za izvršitev. Skupine za ocenjevanje so predlagale, da vse države članice v primerih, ko označijo EPN kot „nujnega“, zagotovijo ustrezne informacije, da utemeljijo to nujnost. Hkrati se državam članicam priporoča, da oznako „nujnosti“ uporabljajo smiselno, da ne bi izgubila svojega pomena.

Poleg tega je bilo v nekaj poročilih navedeno, da bi bilo reševanje nujnih primerov precej lažje, če bi se nacionalnim članom podelilo pooblastilo iz člena 8(3), točka b, in (4) Uredbe (EU) 2018/1727 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o Agenciji Evropske unije za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah (Eurojust) ter nadomestitvi in razveljavitvi Sklepa Sveta 2002/187/PNZ (Uredba o Eurojustu).

8.4. Stroški

Člen 21 Direktive določa, da bi morala stroške, nastale na ozemlju države izvršiteljice v zvezi z izvršitvijo EPN, kriti izključno država izvršiteljica. Vendar pa je zakonodajalec upošteval, da lahko pri izvršitvi EPN nastanejo izjemno visoki stroški za državo izvršiteljico. V takih primerih se izvršitveni organ lahko posvetuje z odreditvenim organom o tem, ali in kako bi bilo mogoče stroške deliti ali če bi bilo treba spremeniti EPN. V uvodni izjavi 23 je poudarjeno, da izjemno visoki stroški ne bi smeli predstavljati dodatnega razloga za zavrnitev, v nobenem primeru pa jih ne bi smeli izrabiti za zavlačevanje ali preprečitev izvršitve EPN. Če dogovora ni mogoče doseči, Direktiva prepušča odreditvenemu organu odločitev o tem, ali bo umaknil (del) EPN ali kril stroške, ki štejejo za izjemno visoke.

Večina držav članic v praksi ni imela večjih težav z izjemno visokimi stroški. Pri nekaterih obiskih so bili navedeni primeri, v katerih so bila potrebna posvetovanja za obravnavo vprašanj, povezanih s stroški, na primer zahteva za veliko količino podatkov, zapletena strokovna poročila ali dolgo obdobje prisluškovanja. Ti primeri so bili na splošno rešeni s posvetovanji med izvršitvenim in odreditvenim organom. V več poročilih je bilo tudi poudarjeno, da se stroški, povezani z obveznim zagovornikom, ne bi smeli razlagati kot izjemno visoki. Nekaj držav članic je trdilo, da je težko opredeliti izraz „izjemno visoki stroški“, in izrazilo mnenje, da bi bile lahko v zvezi s tem koristne smernice na ravni EU.

PRIPOROČILA

- *Priporoča se, naj izvršitveni organi držav članic ne zahtevajo, da država izdajateljica posreduje zadevno nacionalno sodno odločbo kot prilogo k EPN.*
- *Izvršitveni organi držav članic naj pri pošiljanju rezultatov državi izdajateljici priložijo spremni dopis o tem, ali je bil EPN izvršen v celoti ali le delno. Če je bil izvršen le delno in glede na postopek posvetovanja iz člena 9(6) Direktive, naj se izvršitveni organi držav članic posvetujejo z državo izdajateljico glede „sprotnega“ pošiljanja rezultatov, odvisno od nujnosti primera in potreb odreditvenega organa.*
- *Izvršitveni organi držav članic bi morali zagotoviti, da se zahtevane formalnosti čim bolj izpolnjujejo in da se zavrnejo le, ko so v nasprotju s „temeljnimi pravnimi načeli“, slednji koncept pa naj razlagajo ozko, kar pomeni, da zahtevanih formalnosti ne bi smeli zavrniti zgolj zato, ker v njihovem nacionalnem pravu ne obstajajo. Hkrati se priporoča, naj odreditveni organi držav članic v rubriki I jasno opišejo zahtevane formalnosti in njihovo pomembnost.*
- *Priporoča se, naj izvršitveni organi držav članic spoštujejo roke, določene v Direktivi, za priznanje in izvršitev EPN, v primeru zamud pa naj o tem čim prej obvestijo državo izdajateljico in navedejo razloge.*
- *Odreditvenim organom držav članic se priporoča, naj pri označevanju EPN kot nujnega zagotovijo vse ustrezne informacije za utemeljitev nujnosti. Hkrati se jim priporoča, naj to oznako „nujnosti“ uporabljajo smiselno, da bi zagotovili, da ne izgubi svojega pomena.*

9. NAČELO SPECIALNOSTI

9.1. Uporaba dokazov v drugih postopkih s strani države izdajateljice

V nasprotju z drugimi pravnimi okviri Direktiva ne vsebuje splošne določbe o načelu specialnosti; edina izjema je določba o začasni premestitvi (člen 22(8) Direktive). Zaradi odsotnosti splošne določbe bi se lahko domnevalo, da se načelo specialnosti v okviru Direktive ne uporablja. Vendar se je pri ocenjevanju jasno pokazalo, da imajo države članice različna stališča glede uporabe načela specialnosti za EPN in da se celo uslužbenci v isti državi članici morda ne strinjajo glede tega, ali in v kakšnem obsegu se pravilo specialnosti uporablja.

Po eni strani veliko držav članic meni, da se načelo specialnosti za EPN uporablja, čeprav si to različno razlagajo. Nekatere države članice menijo, da je načelo specialnosti potrjeno v členu 19(3) Direktive, ki se nanaša na zaupnost, in da je načelo specialnosti neka oblika zaupnosti. Nekatere druge države članice se opirajo na načelo specialnosti v njihovem nacionalnem pravu, spet druge pa menijo, da je to splošno načelo mednarodnega pravosodnega sodelovanja in da se uporablja za vse instrumente na področju sodelovanja v kazenskih zadevah. Trdni zagovorniki načela specialnosti se sklicujejo na načeli nujnosti in sorazmernosti, da bi ponazorili nujnost uporabe načela specialnosti, saj bi se dokazi lahko drugače uporabili v primerih, v katerih izdaja EPN ne bi bila potrebna in sorazmerna.

Z vidika izdaje večina odreditvenih organov v teh državah članicah zaprosi za soglasje države izvršiteljice, kadar želijo uporabiti dokaze, ki so jih izvršitveni organi predložili pri drugih postopkih. Z vidika izvršitve nekateri organi v teh državah članicah izrecno navedejo, da se dokazi, ki bodo posredovani, lahko uporabljajo samo za namene, za katere so bili zahtevani. Drugi običajno ne določajo teh pogojev, temveč zgolj domnevajo, da se dokazi ne bodo uporabili za noben drug namen. Način presojanja zahteve za soglasje se med državami članicami razlikuje. Na splošno se ocenjuje, ali bi bil EPN izvršen, če bi bila zahteva za soglasje ločen EPN.

Po drugi strani ena skupina držav članic meni, da se načelo specialnosti za EPN ne uporablja. Nekatere od teh držav članic pri uporabi dokazov, ki jih prejmejo kot država izdajateljica, uporabljajo *Direktivo (EU) 2016/680 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki jih pristojni organi obdelujejo za namene preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja ali pregona kaznivih dejanj ali izvrševanja kazenskih sankcij, in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Okvirnega sklepa Sveta 2008/977/PNZ*. Po njihovem mnenju navedena direktiva določa prosti pretok podatkov, s čimer omogoča uporabo dokazov tudi v drugih postopkih, v kolikor se spoštujejo načela varstva podatkov in država izvršiteljica ni izrecno navedla, da se dokazi lahko uporabijo le za namene, navedene v EPN.

Glede na ta različna stališča je bilo v večini poročil o državah ugotovljeno, da je jasnost v zvezi s to temo pomembna in potrebna, zaradi česar je bila Komisija večkrat pozvana, naj predloži zakonodajni predlog za pojasnitev, ali se načelo specialnosti uporablja za EPN.

9.2. Začetek novih kazenskih preiskav po izvršitvi EPN

Več držav članic je navedlo, da začnejo notranjo preiskavo, če se med izvrševanjem EPN pojavi informacija, da je bilo na ozemlju zadevne države članice storjeno drugo kaznivo dejanje, kot je tisto, zaradi katerega je bil EPN izdan (naključno odkritje). Nekatere od njih so k temu zavezane z načelom zakonitosti. Vendar pa vse države članice ne obvestijo države izdajateljice, ali je bila na podlagi EPN začeta notranja preiskava.

V več poročilih je bilo priporočeno, da bi vsi izvršitveni organi morali zaradi usklajevanja in preprečevanja morebitnega škodovanja preiskavi v državi izdajateljici obvestiti odreditveni organ, če se po prejemu EPN ali na podlagi dokazov, zbranih v okviru EPN, začne notranji postopek, če je notranji primer povezan z zadevo, za katero je bil izdan EPN.

PRIPOROČILA

- *Komisija naj pojasni, ali se pravilo specialnosti za EPN uporablja ali ne, in po potrebi predloži zakonodajni predlog za spremembo Direktive.*
- *Izvršitveni organi držav članic bi morali zaradi usklajevanja in preprečevanja morebitnega škodovanja preiskavi v državi izdajateljici obvestiti odreditveni organ, če se po prejemu EPN začne notranji postopek, če je notranji primer povezan z zadevo, za katero je bil izdan EPN.*

10. RAZLOGI ZA NEPRIZNANJE IN NEIZVRŠITEV

10.1. Splošni vidiki

V členu 11 Direktive so naštet razlogi za nepriznanje ali neizvršitev, ki se uporabljajo za vse preiskovalne ukrepe, medtem ko druge določbe Direktive urejajo dodatne razloge za nepriznanje ali neizvršitev, specifične za nekatere preiskovalne ukrepe.

Uslužbenci iz vseh držav članic so poročali o le malo primerih, v katerih so se odreditveni ali izvršitveni organi sklicevali na razloge za nepriznanje ali neizvršitev. To so potrdili tudi statistični podatki o majhnem številu primerov neizvršitve, čeprav so bili ti podatki omejeni na države članice, v katerih so bili taki statistični podatki na voljo.

Najpogostejši razlogi, zaradi katerih se EPN ne izvršijo, so dejanski (npr. oseba, ki naj bi bila zaslišana, ne prebiva več v državi izvršiteljici ali je ni mogoče izslediti) in ne vključujejo nobenega od razlogov za nepriznanje ali neizvršitev iz člena 11 ali dodatnih razlogov za nepriznanje ali neizvršitev, specifičnih za nekatere preiskovalne ukrepe.

Uslužbenci so poročali tudi o primerih, v katerih je bil prejeti EPN preveč nepopoln ali netočen, da bi ga lahko izvršili (npr. zagotovljenih je bilo premalo podatkov, da bi identificirali osebo, na katero se je ukrep nanašal, ali pa je bilo nejasno, kateri preiskovalni ukrep bi bilo treba izvesti), in tudi na zahtevo izvršitvenih organov niso bile predložene nobene dodatne informacije, kar je končno privedlo do neizvršitve. Skupine za ocenjevanje so v zvezi s tem v nekaterih poročilih poudarile, da izvršitev EPN ne bi smela biti samodejno zavrnjena zaradi pomanjkljivosti v vsebini EPN, na primer nezadostnih informacij, napak v prevodu ali formalnih pomanjkljivosti (npr. odsotnost podpisa), temveč bi bilo treba opraviti posvetovanje z odreditvenimi organi (glej tudi poglavje 5).

Ocenjevalna poročila o posameznih državah članicah so zanimiva zbirka (včasih nenavadnih) primerov neizvršitve, ki so jih opisali uslužbenci odreditvenih, pa tudi izvršitvenih organov. Skupine za ocenjevanje so v zvezi z nekaterimi od teh primerov izrazile zadržke, ali je bila zavrnitev izvršitve res skladna z določbami Direktive.

Mehanizmi za posvetovanje iz Direktive (zlasti iz člena 10(4) in člena 11(4)) se očitno redno upoštevajo. Izvršitveni organ se pred odločitvijo o nepriznanju ali neizvršitvi EPN na splošno posvetuje z odreditvenim organom in po potrebi zahteva dodatne informacije, da bi nadalje ocenil, ali obstajajo razlogi za zavrnitev.

Nekateri odreditveni organi pa so poročali o primerih, v katerih so bili obveščeni o zavrnitvi, ne da bi se z njimi predhodno posvetovali. Poleg tega je bil EPN v nekaterih primerih vrnjen brez uradno utemeljene odločitve, razlog za neizvršitev pa je bil sporočen šele naknadno v korespondenci. V zvezi s tem je bilo poudarjeno, da bi bilo treba v primerih neizvršitve razloge in pravno podlago nemudoma sporočiti odreditvenemu organu.

Med ocenjevanjem je bil pogosto poudarjen pomen predhodnega posvetovanja. Po izkušnjah mnogih uslužbencev neposredno posvetovanje v primeru vprašanj v zvezi z morebitnim obstojem razlogov za zavrnitev pogosto omogoči izvršitvenemu organu, da ponovno oceni, ali prvotno navedeni razlog res velja (npr. s pridobitvijo več informacij o kazenski preiskavi in ustrezno oceno, ali bi bil zahtevani ukrep dovoljen v podobnem notranjem primeru). V nekaterih poročilih so skupine za ocenjevanje pohvalile izvršitvene organe držav članic za izvajanje mehanizma posvetovanja v vseh primerih morebitne zavrnitve. V enem od poročil je bilo predlagano, da bi se področje uporabe postopka obveznega posvetovanja iz člena 11(4) razširilo na dodatne razloge za neizvršitev¹².

V tem krogu ocenjevanj je bilo pogosto obravnavano vprašanje pravnega prenosa določb Direktive glede razlogov za nepriznanje ali neizvršitev.

Medtem ko so v Direktivi vsi razlogi za nepriznanje ali neizvršitev neobvezni, pa je več držav članic pri prenosu Direktive določilo nekatere od njih ali vse za obvezne.

¹² Člen 11(4) Direktive določa obvezno posvetovanje samo v primerih nepriznanja/neizvršitve iz točk (a), (b), (d), (e) in (f) člena 11(1).

Skupine za ocenjevanje so skrbno preučile razloge, ki so jih organi držav članic navedli v zvezi z možnostjo določitve obveznih razlogov za nepriznanje ali neizvršitev. Organi nekaterih držav članic so navedli, da bi bili neobvezni razlogi v neskladju z njihovim nacionalnim pravnim okvirom ali pravno tradicijo ali pa bi od zakonodajalca zahtevali, da določi podrobna merila za izvajanje sodne diskrecijske pravice. Kot razlog za obveznost razlogov za neizvršitev je bila omenjena tudi pravna varnost. Nekateri uslužbenci so poleg tega menili, da imajo nekateri razlogi za neizvršitev iz člena 11 Direktive tako naravo, da po ugotovitvi o uporabi enega od njih izvršitev postane nemogoča (npr. kršitev temeljnih pravic), in da različna ubeseditev zakonodaje za prenos („lahko“ namesto „morati“) v praksi ne bi privedla do drugačnega izida.

Poleg tega zakonodaja nekaterih držav članic za prenos določa dodatne razloge za nepriznanje ali neizvršitev, ki niso določeni v Direktivi.

Čeprav se zdi, da nepravilen prenos Direktive v praksi do zdaj še ni povzročil večjih sistemskih težav, kot kaže tudi nizka stopnja zavrnitev, pa se je v tem krogu ocenjevanj pokazalo, da so (ali bi lahko) nekatere države članice s tem, ko so določile vse razloge za nepriznanje ali neizvršitev kot obvezne, pristojnim organom preprečile izvršitev EPN, ki bi drugače verjetno bil izvršen.

Na obiskih na kraju samem je bilo navedenih nekaj primerov, med drugim primeri, v katerih pridržana oseba ni dala privolitve, ki je bila prenesena v zakonodajo nekaterih držav članic kot obvezen razlog za neizvršitev EPN, izdanih za začasno premestitev; ali primeri, v katerih osumljenec/obtoženec ni dal privolitve pri EPN, izdanih za zaslišanje prek videokonference.

Skupine za ocenjevanje so zato v več poročilih zadevnim državam članicam priporočile, naj razmislijo o uskladitvi svoje zakonodaje za prenos z Direktivo in določijo, da so vsi razlogi za nepriznanje ali neizvršitev neobvezni, ter omejijo razloge za nepriznanje ali neizvršitev na tiste, ki so določeni v Direktivi. Poudarjeno je bilo, da bi se EPN moral izvrševati v duhu medsebojnega zaupanja in priznavanja kot privzeto pravilo, zavrnitev pa bi morala biti izjema, ki bi jo bilo treba razlagati strogo.

10.2. Dvojna kaznivost

Tudi brez obsežnih statističnih podatkov se zdi, da je najpogostejši razlog za neizvršitev EPN neobstoje dvojne kaznivosti, kot je določena v členu 11(1)(g) Direktive. Ta razlog za zavrnitev se ne uporablja za preiskovalne ukrepe iz člena 10(2) (neprisilni ukrepi) in v primerih, v katerih se EPN nanaša na eno od kaznivih dejanj iz Priloge D, ki so izvzeta iz preverjanja dvojne kaznivosti, če se kaznivo dejanje kaznuje z zaporno kaznijo ali ukrepom odvzema prostosti najmanj treh let.

Med primeri, navedenimi med ocenjevanjem, so bili med drugim prometni prekrški, primeri kršitev preživninskih obveznosti in davčna kazniva dejanja.

Niti uslužbenci izvršitvenih niti uslužbenci odreditvenih organov pri EPN na splošno niso imeli večjih težav v zvezi z dvojno kaznivostjo. Pravosodni organi iz več držav članic pa so poudarili, da je jasen opis kaznivega dejanja bistven za to, da izvršitveni organ lahko oceni, ali je dejanje kaznivo po pravu države izvršiteljice.

Razen v nekaj primerih uslužbenci še niso imeli primerov, v katerih bi se sklicevalo na preskus dvojne kaznivosti v zvezi s preiskovalnimi ukrepi iz člena 10(2) Direktive (neprisilni ukrepi).

Uslužbenci iz nekaterih držav članic so navedli manjše število primerov, v katerih se je preskus dvojne kaznivosti nepravilno uporabil v zvezi s kategorijami kaznivih dejanj iz Priloge D. Skupine za ocenjevanje so v zvezi s tem poudarile, da je v skladu s členom 11(1)(g) Direktive odreditveni organ tisti, ki mora navesti, ali kaznivo dejanje spada v eno od kategorij iz Priloge D.

10.3. *Ne bis in idem*

Priznanje ali izvršitev EPN se v skladu s členom 11(1)(d) Direktive lahko zavrne, če bi bila izvršitev EPN v nasprotju z načelom *ne bis in idem*. V zvezi z uporabo tega razloga za zavrnitev ni bilo sporočenih večjih težav.

Vse države članice imajo nacionalni kazenski register. Več držav članic ima osrednjo podatkovno zbirko preteklih in tekočih kazenskih zadev, ki bi izvršitvenemu organu omogočila preverjanje morebitnih kršitev načela *ne bis in idem* in tudi povezav s potekajočimi domačimi preiskavami. Na podlagi rezultatov ocenjevanj pa se zdi, da izvršitveni organi v nekaterih državah članicah ne preverjajo redno, ali obstajajo predhodne odločbe, ki bi predstavljale primer *ne bis in idem*, niti ne preverjajo, ali potekajo nacionalne preiskave v zvezi z istim dejanjem in/ali isto osebo. Uslužbenci iz nekaterih držav članic so poudarili, da bi bilo načelo *ne bis in idem* argument, na katerega bi se skliceval osumljenec/toženec, ki naj bi bil tisti, ki sproži to vprašanje.

Skupine za ocenjevanje so v nekaterih poročilih menile, da je primerno države članice spodbuditi k uporabi sredstev, ki so jim na voljo za oceno morebitne kršitve načela *ne bis in idem*, in države članice, ki nimajo nacionalne osrednje podatkovne zbirke o vseh tekočih in zaključenih kazenskih zadevah, pozvale, naj jo vzpostavijo.

10.4. Imunitete ali privilegiji

Na podlagi člena 11(1)(a) Direktive se lahko priznanje ali izvršitev EPN zavrne, kadar v skladu s pravom države izvršiteljice obstaja imuniteta ali privilegij, ki onemogoča izvršitev EPN, oziroma kadar obstajajo pravila o določitvi in omejitvi kazenske odgovornosti v zvezi s svobodo tiska in svobodo izražanja v drugih medijih, ki onemogočajo izvršitev EPN.

Kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 20 Direktive, v pravu Unije ni enotne opredelitve imunitete ali privilegija, zato je natančna opredelitev teh izrazov je prepuščena nacionalnemu pravu. Iz ocenjevanja je razvidno, da zakonodaja več držav članic ne pozna splošnega koncepta imunitete ali privilegija. Imunitete in privilegiji, zagotovljeni osebam na nekaterih položajih in v določenih poklicih, so določeni s posebnimi zakoni.

Niti uslužbenci odreditvenih niti uslužbenci izvršitvenih organov iz večine držav članic niso imeli primerov, v katerih bi se sklicevalo na ta razlog za zavrnitev. Nekateri uslužbenci so navedli primere, v katerih je bil EPN izdan za preiskavo odvetniških pisarn, pri čemer so izpostavili vprašanje varstva, ki ga uživajo pravniki.

Država članica, v kateri se nahaja nekaj sedežev institucij EU, je navedla posebna vprašanja v zvezi z uporabo tega razloga za zavrnitev. Pristojni izvršitveni organi so poročali o primerih, v katerih je bil izdan EPN za zaseg dokumentov osebe, ki dela kot uradnik institucije EU, ali za zaslišanje uradnikov EU. V teh primerih, v katerih se je pojavilo morebitno vprašanje glede imunitet in/ali privilegijev in je bilo treba navezati stik z organom, pristojnim za odvzem teh imunitet/privilegijev, je bilo težko dobiti odgovor od zadevne institucije EU. Izvršitveni organi so se odločili, da bodo zadevo predložili državi izdajateljici v skladu s členom 11(5) Direktive, ki določa, da če je za odvzem privilegija ali imunitete pooblaščen mednarodna organizacija, mora država izdajateljica zaprositi zadevni organ za izvršitev tega pooblastila.

Skupina za ocenjevanje je menila, da je primerno vsem institucijam EU priporočiti, naj vsaka od njih imenuje kontaktno točko za pristojne organe držav članic za primere, v katerih je za izvršitev EPN potrebno sodelovanje institucije EU, in pozvala institucije EU, naj zagotovijo, da se taka zaprosila obravnavajo in da se odgovori pošljejo zadevni državi članici.

10.5. Temeljne pravice

Direktiva je prvi instrument vzajemnega priznavanja, ki kot razlog za nepriznanje/neizvršitev izrecno določa morebitno kršitev temeljnih pravic. Priznanje ali neizvršitev EPN se lahko v skladu s členom 11(1)(f) Direktive zavrne, če je mogoče utemeljeno domnevati, da bi bila izvršitev preiskovalnega ukrepa nezdružljiva z obveznostmi države izvršiteljice v skladu s členom 6 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) in Listino Evropske unije o temeljnih pravicah.

Zanimivo je, da se na podlagi ugotovitev iz ocenjevanj ta razlog za neizvršitev v praksi ni skoraj nikoli uporabil. Poročalo se je le o enem primeru, v katerem je bil EPN, izdan za začasno premestitev, zavrnjen zaradi slabih razmer v zaporih v državi izdajateljici.

Vprašanje temeljnih pravic je bilo obravnavano tudi v primerih, v katerih so bili EPN izdani za zaslišanje obdolženca prek videokonference med glavnim sojenjem.

Kot je bilo poudarjeno v nekaterih poročilih, pa se v teh primerih zdi, da izvršitveni organi zamenjujejo splošni razlog za neizvršitev na podlagi „temeljnih pravic“ iz člena 11(1)(f) Direktive z razlogom temeljnih načel pravnega sistema države izvršiteljice (člen 24(2)(b) Direktive). Vprašanja v zvezi z zaslišanji prek videokonference so podrobneje obravnavana v poglavju 12.3. Na tem mestu zadostuje poudariti, da nekatere države članice zavračajo izvršitev EPN, izdanih za zaslišanje obdolženca prek videokonference v fazi sojenja, čeprav obdolženec vanj privoli. V takih primerih izvršitveni organi menijo, da bi izvršitev EPN povzročila kršitev načela neposrednosti in/ali drugih temeljnih načel njihovega pravnega sistema. V zvezi s tem se vprašanje spoštovanja temeljnih pravic obdolženca včasih uporablja pri pojasnitvi, zakaj se zaslišanja prek videokonference štejejo za nezdružljiva s temeljnimi načeli pravnega sistema države izvršiteljice.

PRIPOROČILA

- *Države članice bi morale zagotoviti, da se v skladu z Direktivo vsi razlogi za nepriznanje ali neizvršitev v njihovi zakonodaji določijo kot neobvezni. Poleg tega ne bi smele določiti dodatnih razlogov za nepriznanje/neizvršitev, kot so tisti, določeni v Direktivi.*
- *Izvršitveni organi držav članic bi morali upoštevati postopek obveznega posvetovanja iz člena 11(4) Direktive. Kadar izvršitveni organi držav članic razmišljajo, da bi uporabili katerega od drugih razlogov za nepriznanje/neizvršitev iz Direktive, bi se morali pred odločitvijo o nepriznanju ali neizvršitvi EPN posvetovati z odreditvenim organom in po potrebi zahtevati dodatne informacije, da bi ustrezno ocenili, ali obstajajo pogoji za uporabo razloga za nepriznanje/neizvršitev.*

11. PRAVNA SREDSTVA

11.1. Pravna sredstva v državi izdajateljici in državi izvršiteljici

Države članice morajo na podlagi člena 14(1) Direktive zagotoviti, da se pravna sredstva, enakovredna tistim, ki so na voljo v podobnih notranjih primerih, uporabijo za preiskovalne ukrepe, predvidene v EPN. Vsebinski razlogi za izdajo EPN se lahko izpodbijajo samo s tožbo, vloženo v državi izdajateljici, brez poseganja v zagotavljanje temeljnih pravic v državi izvršiteljici (člen 14(2)).

Na podlagi ugotovitev iz tega kroga ocenjevanj države članice v vlogi države izdajateljice in tudi države izvršiteljice na splošno zagotavljajo, da se pravna sredstva, ki so na voljo v podobnih notranjih primerih, uporabljajo tudi za preiskovalne ukrepe, ki se zahtevajo in izvršujejo v okviru EPN.

V vlogi države izvršiteljice le nekaj držav članic zagotavlja posebno pravno sredstvo zoper odločitev, s katero se prizna ali odredi izvršitev EPN. V večini držav članic lahko stranke v postopku in/ali oseba, ki jo ukrep zadeva, izpodbijajo preiskovalni ukrep, izveden za izvršitev EPN. V skladu s členom 14(2) Direktive zakonodaja držav članic za prenos pogosto izrecno določa, da se lahko vsebinski razlogi, ki so podlaga za izdajo EPN, izpodbijajo le v državi izdajateljici.

Pravna sredstva v državah članicah so različna – če preiskovalni ukrep odredi državni tožilec, lahko v številnih državah članicah zadevna oseba izpodbija odločbo pred višjim tožilcem ali sodnikom; v primerih, ko je za preiskovalni ukrep potrebna odločba ali odobritev sodnika (npr. preiskovalnega sodnika), se lahko zoper to odločbo ali odobritev vloži pritožba pri višjem sodišču. Nekatere države članice zagotavljajo pravna sredstva proti posebnim preiskovalnim ukrepom (npr. iskanju), v drugih državah članicah pa je na voljo splošno pravno sredstvo za presojo zakonitosti katerega koli preiskovalnega ukrepa ali morebitne kršitve pravic zadevne osebe.

Večina držav članic, kadar so v vlogi države izdajateljice, nima na voljo posebnega pravnega sredstva zoper izdajo EPN kot takega. Zadevna stranka lahko izpodbija nalog tožilca ali sodišča, ki je podlaga za izdajo EPN (npr. nalog za preiskavo), enako kot v notranjem primeru. Poleg tega so uslužbenci poudarili, da se lahko veljavnost in/ali dopustnost dokazov, zbranih z EPN, izpodbija v različnih fazah kazenskega postopka.

Skupine za ocenjevanje so v nekaterih poročilih izpostavile, da so informacije o razpoložljivih pravnih sredstvih bistvene, da se zadevni osebi omogoči, da zahteva učinkovito pravno sredstvo. Čeprav so skupine za ocenjevanje sicer priznale, da bi bilo pri številnih preiskovalnih ukrepih pravno sredstvo na voljo šele naknadno, pa so priporočile, naj države članice zagotovijo, da se tozadevne informacije vedno zagotovijo pravočasno v skladu s členom 14(3) Direktive.

Ugotovljeno je bilo tudi, da struktura pravnih sredstev, ki so na voljo v državi izvršiteljici, in trajanje zadevnih postopkov ne bi smela ogroziti učinkovitosti delovanja EPN s tem, da bi se pretirano odlašal prenos zbranih dokazov državi izdajateljici.

Vprašanje pravnih sredstev je bilo obravnavano v razpravah z zagovorniki. Odvetniki iz nekaterih držav članic so izpostavili vprašanje omejenega dostopa do vsebine EPN v državi izvršiteljici in vprašanje nezadostnih informacij o pravnih sredstvih, ki so na voljo v državi izdajateljici. V več državah članicah zagovorniki niso navedli primerov uporabe pravnih sredstev v okviru EPN. V nekaterih poročilih je bilo poudarjeno, da imajo odvetniki omejeno znanje o pravnem okviru EPN, tudi glede pravnih sredstev, in tozadevne izkušnje.

11.2. Sodbi v zadevi *Gavanozov*

Vprašanje pravnih sredstev je bilo obravnavano tudi v luči sodb Sodišča v dveh povezanih zadevah, in sicer C-324/17 (*Gavanozov I*) iz leta 2019 in C-852/19 (*Gavanozov II*) iz leta 2021.

V prvi sodbi je Sodišče pojasnilo, kakšna vrsta informacij bi morala biti vključena v rubriko J obrazca iz Priloge A. Sodišče je člen 5(1) Direktive razlagalo v povezavi z rubriko J Priloge A in sklenilo, da pravosodnemu organu države članice izdajateljice v rubriko J ni treba vključiti opisa pravnih sredstev, ki so na voljo v njegovi državi članici zoper izdajo EPN. Odreditveni organ mora navesti le, „če je bilo zoper izdajo EPN že uporabljeno pravno sredstvo“, in če je bilo, tudi opis pravnega sredstva, vključno s potrebnimi nadaljnjimi koraki, ki jih je treba sprejeti, in določenimi roki.

V zadevi *Gavanozov II* je Sodišče razsodilo, da nacionalna zakonodaja države članice izdajateljice, v kateri ni na voljo pravnega sredstva zoper izdajo EPN za preiskavo, zaseg ali zaslišanje prič prek videokonference, ni združljiva s členom 14 Direktive v povezavi s členom 24(7) Direktive in členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Ob odsotnosti pravnega sredstva bi bila zato izdaja EPN za navedene preiskovalne ukrepe v nasprotju s členom 6 Direktive v povezavi s členom 47 Listine in členom 4(3) PEU, država izvršiteljica pa bi morala zavrniti priznanje/izvršitev EPN. Sodišče je v sodbi pojasnilo, da bi pravno sredstvo moralo zadevni stranki omogočiti, da v državi izdajateljici izpodbija potrebo po EPN in njegovo zakonitost vsaj glede na vsebinske razloge za izdajo tega EPN.

Uslužbenci v državah članicah so takoj po sodbi v zadevi *Gavanozov II* izrazili resno zaskrbljenost zaradi morebitnega večjega vpliva sodbe na delovanje EPN, zlasti če bi se načela, ki jih je potrdilo Sodišče, uporabljala tudi za druge preiskovalne ukrepe.

Čeprav stanje ostaja nespremenjeno in je odvisno od nadaljnjega razvoja, pa je glavna tozadevna ugotovitev v tem krogu ocenjevanja, da sodba v zadevi *Gavanozov II* doslej ni bistveno vplivala na dejansko uporabo EPN.

Večina držav članic ne namerava uvesti zakonodajnih sprememb zaradi sodbe v zadevi *Gavanozov II*, saj menijo, da sta njihova nacionalna zakonodaja in praksa v skladu z načeli, ki jih je potrdilo Sodišče.

V zvezi z EPN, izdanimi za izvršitev preiskav in zasegov, države članice v vlogi države izdajateljice zagotavljajo pravna sredstva, ki omogočajo izpodbijanje vsebinskih razlogov, ki so podlaga za nalog za preiskavo ali zaseg. V zvezi z drugimi preiskovalnimi ukrepi, tudi zaslišanjem prič prek videokonference, so nekatere države članice navedle možnost vložitve ustavne pritožbe v primerih kršitve temeljnih pravic ali civilne tožbe proti državi za nadomestilo škode, nastale zaradi kršitve. Vseeno pa je v nacionalni zakonodaji več držav članic določeno, da lahko oseba, ki jo zadevajo dejanja ali odločbe, izdane med preiskavo, vloži pritožbo glede takih dejanj in odločb.

Skupine za ocenjevanje so izrazile zadržke glede dejanske razpoložljivosti pravnih sredstev zoper izdajo EPN za neprisilne ukrepe v nekaterih državah članicah, vključno z zaslišanjem prič prek videokonference. Vseeno je težko predvideti, kako bodo tožilci in sodišča v državah članicah v praksi uporabljali načela iz sodbe v zadevi *Gavanozov II*; prav tako še vedno obstaja določena negotovost glede koncepta in obsega učinkovitega pravnega sredstva, vsaj v zvezi z zaslišanjem prič prek videokonference in drugimi neprisilnimi ukrepi.

Kar zadeva učinek sodbe v zadevi *Gavanozov II*, pristojni organi držav članic niti v vlogi izvršitvenih niti odreditvenih organov niso poročali o primerih, v katerih bi bila izvršitev EPN zavrnjena zaradi odsotnosti pravnega sredstva zoper izdajo EPN v državi izdajateljici.

Države članice so v vlogi odreditvenih organov poročale o nekaj primerih, v katerih so jih po sodbi v zadevi *Gavanozov II* izvršitveni organi zaprosili za informacije o obstoju pravnih sredstev v državi izdajateljici. Vendar pa zaradi takih zahtev po dodatnih informacijah izvršitev EPN ni bila zavrnjena.

Uslužbenci so poudarili, da v vlogi izvršitvenih organov na podlagi sodbe v zadevi *Gavanozov I* in načela medsebojnega zaupanja ob prejetju EPN za preiskavo ali zaseg ali zaslišanje prič prek videokonference ne zahtevajo od odreditvenega organa, da zagotovi informacije o pravnih sredstvih, ki so na voljo v državi izdajateljici. Nekateri uslužbenci so trdili, da bi bilo v nasprotju s samo idejo vzajemnega priznavanja, če bi izvršitveni organi sistematično preverjali veljavna pravna sredstva v državi izdajateljici. Izvršitveni organ bi moral zahtevati dodatne informacije o razpoložljivih pravnih sredstvih le, če bi obstajal poseben razlog za zaskrbljenost v posameznem primeru.

Po sodbi v zadevi *Gavanozov II* je samo ena država članica uvedla posebno pravno sredstvo zoper samo izdajo EPN, in sicer pristojno sodišče mora v primeru, da zadevna oseba vloži pritožbo, preveriti, ali so izpolnjeni pogoji za izdajo EPN. Država članica, ki je bila neposredno vpletena v zadevo *Gavanozov II*, je poročala, da je svojo zakonodajo spremenila, da bi zagotovila spoštovanje sodbe Sodišča. V eni od držav članic pa še vedno poteka postopek ocene o morebitni spremembi njene zakonodaje. Dodati je treba, da je bila v nekaterih državah članicah uporaba že obstoječih pravnih sredstev v praksi razširjena na EPN, izdane za zaslišanje prič prek videokonference, čeprav po sodbi v zadevi *Gavanozov II* niso bile uvedene zakonodajne spremembe.

12. POSEBNI PREISKOVALNI UKREPI

12.1. Splošno

Poglavje IV (členi 22–29) Direktive vsebuje posebne določbe za nekatere preiskovalne ukrepe. V poglavju V (člena 30 in 31) je obravnavano prestrežanje telekomunikacij.

Posebna ureditev nekaterih vrst preiskovalnih ukrepov je med drugim potrebna zaradi njihove kompleksnosti, njihovega vpliva na temeljne pravice prizadetih oseb ter znatnih razlik v nacionalnem pravu držav članic.

Zato ni naključje, da je v Direktivi za številne od zadevnih preiskovalnih ukrepov določen dodaten razlog za neizvršitev, saj je navedeno, da se lahko izvršitev EPN zavrne, če ukrep tudi v podobnem notranjem primeru ne bi bil odobren.

V tem krogu ocenjevanj se je pokazalo, da lahko različni postopkovni predpisi za nekatere preiskovalne ukrepe še vedno predstavljajo težavo v pravosodnem sodelovanju. Strokovnjaki so opozorili, da so v notranjem pravu nekaterih držav članic za nekatere vrste preiskovalnih ukrepov določene zelo stroge omejitve. V eni državi članici, na primer, je mogoče nekatere vrste prestrežanja telekomunikacij odobriti le, če je osumljenec znan.

Da bi lahko pristojni odreditveni organi pridobili splošne informacije o predpisih za preiskovalne ukrepe v drugih državah članicah, je bilo priporočeno, da države članice ustrezno izpolnijo in posodobijo *Fiches Belges* o preiskovalnih ukrepih na spletnem mestu EJN.

Prav tako je bilo večkrat poudarjeno, da je še pomembneje, da Priloga A vsebuje dovolj informacij o preiskovani kazenski zadevi, da bi lahko izvršitveni organi brez težav ocenili, ali bi bil preiskovalni ukrep odobren v podobnem notranjem primeru.

Poleg tega je bilo glede najbolj kompleksnih ukrepov in primerov ponovno poudarjeno, da so za uspešno izvršitev EPN izredno pomembni neposredni stiki in zgodnja posvetovanja med pristojnimi organi ter po potrebi vključitev Eurojusta.

Poleg zadev, ki so posledica razlik med notranjimi zakonodajami držav članic, se je v tem krogu ocenjevanj pokazalo, da je treba nekatere težave, s katerimi se srečujejo uslužbenci pri uporabi EPN v zvezi s posebnimi preiskovalnimi ukrepi, obravnavati v zakonodaji na ravni EU.

12.2. Začasna premestitev

V tem krogu ocenjevanj se je pokazalo, da se začasna premestitev iz členov 22 in 23 Direktive uporablja v zelo omejenem številu primerov.

Pristojni organi iz več držav članic nimajo izkušenj s tem ukrepom, niti kot odreditveni niti kot izvršitveni organi. Uslužbenci so poudarili, da zaslišanja prek videokonference štejejo za bolj praktično in pogosto bolj sorazmerno rešitev.

Vendar je mogoče EPN za začasno premestitev izdati za kateri koli drug preiskovalni ukrep, pri katerem je potrebna navzočnost zadevne osebe (npr. za prepoznavno vrsto), in ne samo za namene zaslišanja osebe, ki je priprta v državi izvršiteljici. Poleg tega je nekaj uslužbencev izpostavilo pomen tega ukrepa, saj je včasih bistveno, da je ključna priča, ki je v priporu v drugi državi članici, fizično prisotna na sodišču.

Včasih je problematična tudi izbira pravega orodja. Na splošno pristojni organi pravilno razlikujejo med začasno predajo na podlagi ENPP za namene pregona in začasno predajo na podlagi EPN za namene zbiranja dokazov.

Kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 25 Direktive, bi bilo treba, ko se oseba, priprta v eni državi članici, premesti v drugo državo članico za namene pregona, vključno z njeno privedbo pred sodišče zaradi sojenja, izdati ENPP v skladu z Okvirnim sklepom Sveta 2002/584/PNZ V skladu z Direktivo je edini namen začasne predaje izvedba posebnega preiskovalnega ukrepa, za katerega mora biti oseba navzoča (npr. zaslišanje obdolženca ali prepoznavna vrsta).

Vendar pa so uslužbenci poročali o primerih, ko so imeli odreditveni in izvršitveni organi različna mnenja o tem, katero pravno podlago bi bilo treba uporabiti. V nekaterih primerih je bila izvršitev EPN, ki je bil izdan, da bi bila zagotovljena navzočnost obtoženca med sojenjem, zavržena, ker je izvršitveni organ pravilno trdil, da bi bilo treba začasno predajo zahtevati na podlagi ENPP. V večini primerov sta se odreditveni in izvršitveni organ po ustreznem posvetovanju dogovorila o instrumentu, ki bo uporabljen.

Razlika med obema instrumentoma včasih ni povsem jasna in odreditveni organi imajo lahko težave pri odločanju o pravni podlagi, tudi zaradi različnih zahtev za ENPP in EPN (npr. pri EPN je razlog za neizvršitev tudi ta, da obdolženec ne da privolitve).

Razmerje med obema instrumentoma dobro ponazarja primer, o katerem je poročala država članica. Zadevna država članica je prejela zelo nujno zahtevo na podlagi Direktive za začasno premestitev osebe, ki je prestajala zaporno kazen v državi izvršiteljici. Pristojni organ je nemudoma izvršil EPN. Pozneje se je izkazalo, da je isti odreditveni organ pred tem že izdal ENPP za pregon iste osebe v istem primeru in da je drug pristojni organ iz iste države izvršiteljice že odredil predajo osebe, vendar jo je odložil do konca kazni, ki jo je oseba prestajala v državi izvršiteljici. Zdi se, da je bil EPN v tem primeru izdan, da bi se zaobšla odložitev predaje v postopku na podlagi ENPP.

Glede na praktične težave, na katere včasih naletijo uslužbenci, bi lahko bilo koristno, če bi Komisija pripravila priročnik ali smernice o razmerju med EPN in drugimi instrumenti pravosodnega sodelovanja, tudi ENPP, kot je priporočeno v poglavju 4.

Izvršitev EPN za začasno premestitev je mogoče zavrniti, če priprta oseba vanjo ne privoli (člen 22(2)(a) Direktive). Države članice kot izdajateljice nimajo posebnih postopkov, po katerih bi pred izdajo in posredovanjem EPN ugotovile, ali bo zadevna oseba privolila v začasno premestitev. Kot najboljša praksa so bila ocenjena predhodna posvetovanja z izvršitvenimi organi, tudi privolitev zadevne osebe.

V nekaterih državah članicah je, v nasprotju z Direktivo, dejstvo, da priprta oseba ni dala privolitve, obvezen razlog za neizvršitev. Skupine za ocenjevanje so priporočile, da zadevne države članice zakonodajo, s katero se ta direktiva prenaša, s slednjo uskladijo. Kot je bilo opozorjeno v nekaterih poročilih, lahko omogočanje priprti osebi, da prepreči premestitev, ovira pravosodno sodelovanje. Strokovnjaki so navedli primer ENP, izdanega za začasno premestitev osumljenca/obdolženca, da bi bil navzoč v prepoznavni vrsti v državi izdajateljici. Če je dejstvo, da privolitev ni bila dana, obvezni razlog za neizvršitev, ne bi bilo mogoče izvesti preiskovalnega ukrepa, kar bi oviralo zbiranje dokazov in ogrozilo preiskavo.

Večina držav članic je navedla, da niso imele težav z zagotavljanjem, da je bila premeščena oseba med premestitvijo v državi izdajateljici v priporu, saj EPN šteje za zadostno pravno podlago za pripor. V nekaterih državah članicah mora pristojni organ na podlagi ENP izdati nacionalni pripori nalog.

12.3. Zaslišanje prek videokonference

Zaslišanje prič, izvedencev, osumljencev in obdolžencev prek videokonference, kot je urejeno s členom 24 Direktive, je preiskovalni ukrep, ki je pogosto zahtevan in izvršen med preiskovanjem ter med sojenjem.

Kot je poudarjeno v nekaterih poročilih, so zaslišanja prek videokonferenc v kazenskem postopku inovativen pristop, s katerim se je korenito spremenil način pridobivanja in predložitve dokazov, zaradi česar se je izboljšala učinkovitost pravosodnih sistemov in sodni postopki so postali hitrejši. Poleg tega je med pandemijo COVID--19 več držav članic uvedlo ali razširilo uporabo videokonferenc v notranjih primerih, da bi tako zagotovile neprekinjenost sodnih postopkov, sprejele pa so tudi potrebne tehnične ukrepe za izboljšanje delovanja videokonferenčnih sistemov.

V členu 24(2) je določeno, da se lahko poleg razlogov za nepriznanje ali neizvršitev iz člena 11, izvršitev ENP za zaslišanje prek videokonference zavrne tudi, če: (a) osumljenec ali obdolženec ne privoli ali (b) bi bila izvršitev takega preiskovalnega ukrepa v danem primeru v nasprotju s temeljnimi načeli prava države izvršiteljice.

Več držav članic je osumljenčevo ali obdolženčevo neprivolitev v svojo zakonodajo preneslo kot obvezni razlog za neizvršitev. Kar zadeva druge razloge za neizvršitev, pa so skupine za ocenjevanje pozvale zadevne države članice, naj svojo zakonodajo, s katero prenašajo to direktivo, s slednjo uskladijo.

V naslednjih dveh podpoglavjih sta obravnavni dve sorodni, a različni temi. Prva zadeva videokonferenco, ki se zahteva za zaslišanje osumljenca/obdolženca za namene zbiranja dokazov (npr. osumljenca/obdolženca zasliši tožilec ali sodišče), druga pa videokonference kot sredstvo za zagotovitev udeležbe obdolženca na glavni obravnavi na daljavo iz druge države članice.

12.3.1. Zaslišanje osumljenca/obdolženca med preiskavo in sojenjem za dokazne namene

V večini držav članic lahko pristojni organi izdajo in izvršijo ENP za zaslišanje osumljenca ali obdolženca med preiskavo ter med sojenjem. V nekaterih državah članicah, v katerih je fizična navzočnost obdolženca na sojenju obvezna, se ENP ne sme izdati za zaslišanje obdolženca med sojenjem, lahko pa se tak ENP izvrši.

Nekatere države članice pa nikoli ne dovolijo izdaje in izvršitve ENP za zaslišanje obdolženca med sojenjem, ne glede na to, ali je v to privolil ali ne. Zadevne države članice menijo, da bi bilo z zaslišanjem obdolženca prek videokonference med sojenjem kršeno načelo neposrednosti, prav tako pa bi pomenilo kršitev pravice do poštenega sojenja in pravice do (neposrednega) dostopa do zagovornika.

Skupine za ocenjevanje so poudarile, da so lahko načelo neposrednosti ter pravice do obrambe po potrebi omejene in sorazmerne, da se tako zadosti zadevnemu javnemu interesu, kar potrjuje sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice¹³.

Dodatno so pripomnile še, da zaslišanje obdolženca prek videokonference za dokazne namene ne krši nujno njegove pravice do obrambe ter da je mogoče vzpostaviti ureditev, ki zagotavlja neposredno in zaupno komunikacijo med toženo stranko in njenim zagovornikom.

Poleg tega je mogoče v skladu s členom 24(2)(b) Direktive izvršitev ENP zavrniti, če bi bilo zaslišanje prek videokonference v *danem primeru* v nasprotju s temeljnimi načeli prava države izvršiteljice, zaradi česar mora izvršitveni organ oceniti, ali *dane okoliščine primera* nakazujejo, da bi izvršitev EPN pomenila kršitve ali omejitve pravic obdolženca, ki bi bile neskladne s temeljnimi načeli prava države izvršiteljice.

Skupine za ocenjevanje in več uslužbencev so tudi poudarili, da je lahko zaslišanje prek videokonference sorazmerna alternativa bolj intruzivnim ukrepom, kot sta začasna premestitev in celo predaja na podlagi ENPP, kot je predlagano v uvodni izjavi 26 Direktive.

Glede na navedeno je bilo priporočeno, naj zadevne države članice ponovno preučijo svojo zakonodajo in/ali prakso, tako da bodo lahko, odvisno od okoliščin primera, izvrševale tudi EPN, izdane za zaslišanje obdolženca prek videokonference za dokazne namene med sojenjem.

¹³ Glej sodbo z dne 5. oktobra 2006, *Marcello Viola/Italija*, št. 45106/04; sodbo z dne 2. novembra 2010, *Sakhnovskiy/Rusija*, št. 21272/03; sodbo z dne 30. januarja 2018, *Boyets/Ukrajina*, št.20963/08; sodbo z dne 9. junija 2021, *Dijkhuizen/Nizozemska*, št. 61591/16.

12.3.2. Zaslišanje prek videokonference za zagotovitev udeležbe obdolženca na glavni obravnavi

V tem krogu ocenjevanj je bilo obravnavno tudi vprašanje, ali je mogoče EPN za zaslišanje prek videokonference izdati za zagotovitev, da je obdolženec na daljavo iz druge države članice ves čas udeležen na glavni obravnavi.

To vprašanje zajema različna vidika:

prvič, vprašanje, ali je udeležba obdolženca na njegovi obravnavi na daljavo prek videokonference združljiva s spoštovanjem pravice do poštenega sojenja, in drugič, ali je združljiva s področjem uporabe Direktive, saj udeležba obdolženca na glavni obravnavi ni (vedno) povezana z zbiranjem dokazov.

Več držav članic izdaja in izvršuje take EPN, še posebej, če obdolženec v to privoli. Njihov pristop je utemeljen na več razlogih, od katerih nekatere povzemamo v nadaljevanju.

Po mnenju teh držav članic se taka praksa zdi skladna z duhom Direktive. V uvodni izjavi 26 se od odreditvenih organov izrecno zahteva, da preučijo, ali bi bila lahko izdaja EPN za zaslišanje osumljenca/obdolženca prek videokonference učinkovita alternativa ENPP. Uslužbenci so dejansko poudarjali, da je izvrševanje EPN, izdanega za zagotovitev, da se obdolženec udeleži glavne obravnave na daljavo iz druge države članice, učinkovito sredstvo zoper nesorazmerno uporabo ENPP. Kot so izpostavili nekateri uslužbenci, bi bilo treba ENPP za zagotovitev udeležbe obdolženca na obravnavi izdati kot zadnje sredstvo.

Poleg tega je, kadar obdolženec v to privoli, udeležba na glavni obravnavi prek videokonference iz druge države članice veliko boljša rešitev kot sojenje v odsotnosti. V takih primerih se lahko videokonferenca šteje za orodje, ki obdolžencu olajšuje uresničevanje pravice do obrambe.

Opozorjeno je bilo, da je v nacionalni zakonodaji več držav članic predvidena možnost, da se obdolženci v notranjih primerih obravnave udeležijo na daljavo, vendar pod posebnimi pogoji, s katerimi naj bi se zavarovale pravice do obrambe. Uslužbenci iz ene države članice so izpostavili, da ima obdolženec po njihovem nacionalnem pravu kadar koli med glavno obravnavo pravico do zaslišanja in do dajanja izjav (npr. da komentira dokaze, ki so jih predstavile priče). Torej ima EPN, izdan za zagotovitev udeležbe obdolženca prek videokonference, tudi dokazne namene.

Med ocenjevanjem je bila uporabljena tudi sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice iz prejšnjega podpoglavja, v skladu s katero udeležba tožene stranke v kazenskem postopku prek videokonference sama po sebi ni v nasprotju z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, če uporaba takega ukrepa služi legitimnemu namenu in je njeno izvajanje urejeno na način, skladen z zahtevami glede spoštovanja dolžnega postopanja, tudi pravice do poštenega sojenja in dejanskega uresničevanja pravic do obrambe.

Skupine za ocenjevanje so se s tem pogosto strinjale.

Opozoriti je treba, da je Sodišče 4. julija 2024 obravnavalo vprašanje udeležbe obdolženca na glavni obravnavi prek videokonference v okviru sistema predhodnega odločanja v zvezi z razlago člena 8(1) Direktive (EU) 2016/343¹⁴. Sodišče je v sodbi sklenilo, da je treba člen 8(1) navedene direktive razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da se lahko obdolženec na svojo izrecno zahtevo obravnav v postopku, ki poteka zoper njega, udeleži prek videokonference, pri čemer pa mora biti zagotovljena pravica do poštenega sojenja¹⁵. Ta odločba sicer ne daje odgovora na vprašanje, ali je mogoče EPN izdati za zagotovitev udeležbe obdolženca na daljavo, vendar pa kaže, da udeležba obdolženca na obravnavi zoper njega prek videokonference sama po sebi ni v nasprotju s pravico do poštenega sojenja v skladu s pravom EU.

¹⁴ Direktiva (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku.

¹⁵ Sodba Sodišča Evropske unije z dne 4. julija 2024, FP in drugi, C-760/22.

Vendar pa nekatere države odločno zagovarjajo stališče, da se EPN nikoli ne sme izdati in izvršiti za zaslišanje obdolženca prek videokonference, da bi bilo tako zagotovljeno, da se udeležuje glavne obravnave iz druge države članice, tudi če obdolženec v to privoli.

Po njihovem mnenju bi bila izvršitev takega EPN v nasprotju s temeljnimi načeli njihovega pravnega sistema ter bi kršila obtoženčeve pravice do obrambe.

Poleg tega trdijo tudi, da zaslišanje obdolženca prek videokonference ni zajeto v področju uporabe Direktive. V skladu s členom 1 Direktive, se lahko EPN izda zaradi izvedbe enega ali več preiskovalnih ukrepov v državi izvršiteljici z namenom pridobitve dokazov, udeležba obdolženca na glavni obravnavi pa ni (vedno) povezana z zbiranjem dokazov. V zvezi z uvodno izjavo 26 je bilo opozorjeno tudi, da je v njej EPN obravnavan kot mogoča alternativa ENPP, kadar se EPN za zaslišanje osumljenca/obdolženca izda za dokazne namene.

V tem krogu ocenjevanj so tako strokovnjaki kot uslužbenci pozorno spremljali razvoj dogodkov glede tega vprašanja v okviru sistema predhodnega odločanja pred Sodiščem (združeni zadevi C-255/23 in C 285/23). Eno od vprašanj, predloženih Sodišču, je bilo, ali bi bilo treba člen 24(1) Direktive razlagati tako, da zaslišanje obdolženca prek videokonference zajema tudi možnost, da se ta obdolženec obravnave, ki poteka v drugi državi članici, prek videokonference udeleži iz države članice, ki ni država članica njegovega prebivališča.

Sodišče je 6. junija 2024 sklenilo, da ni treba odločati o predlogih za sprejetje predhodne odločbe, saj predložitveno sodišče med čakanjem na odločbo Sodišča ni prekinilo nacionalnega postopka¹⁶.

Trenutno je pred Sodiščem še en predlog za sprejetje predhodne odločbe, s katerim bo morda v bližnji prihodnosti zagotovljenih nekaj smernic¹⁷.

¹⁶ Sodba Sodišča Evropske unije z dne 6. junija 2024, združeni zadevi C-255/23 in C-285/23, *AVVA in drugi*, točka 38.

¹⁷ Zadeva C-325/24, Bissilli, vložena 2. maja 2024.

Ker imajo države članice različna stališča in glede na to, da veliko uslužbencev meni, da je lahko udeležba obdolženca na glavni obravnavi na daljavo koristno orodje za povečanje pravosodnega sodelovanja in učinkovito sredstvo za zagotovitev sorazmerne uporabe drugih, bolj intruzivnih pravnih instrumentov, so skupine za ocenjevanje pozvale Komisijo, naj to vprašanje obravnava v zakonodaji. Nekaj skupin za ocenjevanje je predlagalo spremembo Direktive in razširitev področja uporabe člena 24, medtem ko so druge skupine za ocenjevanje pozvale Komisijo, naj vprašanje obravnava bolj na splošno ter upošteva tudi druge instrumente, saj zagotovitev udeležbe obdolženca na obravnavi na daljavo iz druge države članice ni (vedno) povezana z zbiranjem dokazov.

12.3.3. Zaslišanje prek videokonference brez izdaje EPN

V tem krogu ocenjevanj je med obiski na kraju samem pogosto prišlo do včasih živahnih razprav o praksi nekaterih držav članic, v katerih pristojni organi, kadar zadevna oseba v to privoli, organizirajo zaslišanja prek videokonference tako, da ne izdajo EPN, temveč neposredno kontaktirajo pričo, osumljenca ali obdolženca v drugi državi članic, da bi tako zadevni osebi omogočili, da sodeluje v postopku in priča (v nadaljnjem besedilu: neposredne videokonference). V zakonodaji nekaterih držav članic je predvidena možnost izvedbe čezmejnih zaslišanj prek videokonference brez izdaje EPN. Ena država članica je opozorila, da pravosodni organ, ki odobri videokonference v notranjem primeru, morda včasih ne ve, da zadevna osebe v videokonferenci sodeluje iz druge države članice, kjer se (začasno) nahaja. Druga država članica je poudarila, da je podlaga za prakso čezmejnega zaslišanja brez izdaje EPN privolitev in prostovoljno sodelovanje zadevne osebe, kar je podobno primerom, ko priča/osumljenec, ki se nahaja v drugi državi članici, preiskovalnim organom prostovoljno pošlje dokumente po elektronski pošti.

Nekaj skupin za ocenjevanje je sicer priznalo, da ima ta metoda praktične prednosti, vendar so menile, da ta praksa ni v skladu z Direktivo.

Nekatere države članice so pripomnile, da je ta praksa v nasprotju z načelom suverenosti države članice, v kateri je navzoča oseba, ki naj bi bila zaslišana.

Poleg tega so v zvezi z vprašanjem čezmejnih zaslišanj brez EPN uslužbenci in strokovnjaki čakali na pojasnilo Sodišča. Eno od vprašanj, predloženih Sodišču v združenih zadevah C-255/23 in C-285/23, je bilo, ali lahko sodišče, ki odloča o zadevi, organizira zaslišanje prek videokonference, ne da bi izdalo EPN, ampak zadevni osebi samo pošlje povezavo, da se lahko pridruži videokonferenci iz države članice svojega prebivališča. Kot je že bilo navedeno, je Sodišče sklenilo, da mu ni treba odločiti o teh predlogih.

Skupine za ocenjevanje so, glede na navedeno in ob odsotnosti pojasnila Sodišča, priporočile, da zadevne države članice ponovno premislijo o praksi, da se osebe, ki se nahajajo v drugi državi članici, zaslišijo prek videokonference, ne da bi bil izdan EPN.

12.3.4. Praktični izzivi

Med ocenjevanji so bila obravnavana vprašanja organizacije zaslišanj prek videokonference in določenih je bilo nekaj najboljših praks.

V več primerih, o katerih se je poročalo, se je bilo izredno težko držati roka, ki so ga za zaslišanje določili odreditveni organi, saj je bil predlagani rok preblizu datumu prejema EPN. Zato je bilo priporočeno, da bi bilo treba EPN za zaslišanja prek videokonference poslati dovolj zgodaj, v njih bi bilo treba navesti časovni okvir, v katerem naj bi bilo izvedeno sojenje, prav tako pa bi morali biti določeni alternativni roki. Tako bi imel izvršitveni organ dovolj časa, da najde osebo, ki naj bi bila zaslišana, in ji preda vabilo ter rezervira ustrezno opremljen prostor na sodišču, ob upoštevanju urnika dela izvršitvenega organa. Priporočeno je bilo tudi, da bi bilo, če je mogoče, navedeno tudi predvideno trajanje zaslišanja.

Uslužbenci so poročali tudi o primerih, v katerih so imeli pri izvedbi videokonference tehnične težave zaradi nezdržljivosti različnih videokonferenčnih sistemov ali naprav, ki so jih uporabljali odreditveni in izvršitveni organi. Nekaj držav članic je predlagalo, da bi take tehnične težave najlažje rešili s tehnično videokonferenčno rešitvijo za celotno EU. Zato je bila Komisija pozvana, da preuči možnosti zagotovitve varnega in interoperabilnega sistema za čezmejne videokonference, ki bi ga lahko uporabljale vse države članice.

Za najboljšo prakso se je štela vključitev tehničnih informacij in kontaktnih podatkov tehnika za vzpostavljanje povezave med odreditvenimi in izvršitvenimi organi v oddelek H2 Priloge A. Predlagano je bilo tudi, da bi bilo treba v Prilogo A vključiti poseben okvir za tehnične kontaktne podatke, potrebne za zagotovitev nemotenega poteka videokonference.

Eni državi članici je bila izrečena pohvala, ker je v sodstvu uvedla sistem za avtomatično rezerviranje za videokonference, ki zagotavlja tudi, da so kontaktni in tehnični podatki vneseni vnaprej in da so točni.

Kot še ena dobra praksa je bil opredeljen standardni obrazec, ki so ga razvili izvršitveni organi države članice in poslali odreditvenim organom, da bi zbrali vse tehnične informacije, potrebne za lažjo izvedbo videokonference in preprečevanje tehničnih težav v največji možni meri.

Na podlagi ugotovitev v tem krogu ocenjevanj je mogoče reči, da so države članice pristojnim organom na splošno zagotovile varno in ustrezno opremo za vzpostavitev in učinkovito izvedbo zaslišanj prek videokonference. Nekaj držav članic, v katerih so bile ugotovljene pomanjkljivosti, je bilo pozvanih k nadaljnjemu ukrepanju, da bi zagotovile, da so pristojnim organom na voljo primerni prostori in oprema za videokonference.

12.4. Zaslišanje prek telefonske konference

EPN, izdani za zaslišanje osebe kot priče ali izvedenca prek telefonske konference na podlagi člena 25 Direktive, so zelo redki.

Večina držav članic se s takim preiskovalnim ukrepom še ni ukvarjala, niti kot država izdajateljica, niti kot država izvršiteljica. Kot je bilo poudarjeno med ocenjevanji, so zaslišanja prek telefonske konference zaradi vedno pogostejše uporabe videokonferenčnih zaslišanj zdaj že nekoliko zastarela, čeprav so v praksi lahko koristna (na primer, kot alternativna možnost v primeru tehničnih težav pri organiziranju videokonference).

V maloštevilnih primerih, v katerih je bil uporabljen ta preiskovalni ukrep, države članice niso imele nobenih težav s postopki in formalnostmi pri izvedbi zaslišanj prek telefonske konference.

V nekaj državah članicah se EPN, izdan za zaslišanje prek telefonske konference, lahko izvrši, ni pa ga mogoče izdati, saj na podlagi njihove notranje zakonodaje telefonske konference ni mogoče uporabiti kot preiskovalnega ukrepa. Nekaj držav članic ni preneslo člena 25 Direktive in v njihovi zakonodaji ta preiskovalni ukrep ni predviden. Če prejmejo zahtevo za izvedbo zaslišanja prek telefonske konference, zato po posvetovanju z odreditvenim organom predlagajo, da se nadomesti z zaslišanjem prek videokonference.

12.5. Informacije o bančnih in drugih finančnih računih ter bančnih in drugih finančnih poslih

Medtem ko člena 26 in 27 Direktive urejata EPN, izdane za pridobitev obstoječih informacij o bančnih in drugih finančnih računih oziroma bančnih in drugih finančnih poslih, člen 28(1)(a) zadeva pridobivanje informacij o poslih, ki se bodo izvršili v prihodnosti, v realnem času (spremljanje bančnih in drugih finančnih poslov).

Ni presenetljivo, da se je v tem krogu ocenjevanj pokazalo, da so EPN, izdani za pridobivanje bančnih informacij, v praksi precej običajni. Znano je, da je osrednji del vedno več preiskav – od najpreprostejših do najbolj kompleksnih in občutljivih – obsežno zbiranje bančnih informacij.

Nacionalni pravni okviri za te preiskovalne ukrepe se med državami članicami zelo razlikujejo. V nekaterih državah članicah je za pridobitev informacij o bančnih poslih potreben sodni nalog, v drugih pa zadostuje odredba tožilca ali celo zahteva policije. V večini držav članic ni omejitev glede procesnega statusa osebe (npr. osumljenec, priča, žrtev), katerih finančne informacije se zahtevajo; edini pogoj je, da so zahtevane informacije relevantne za preiskavo. V nekaj državah članicah je mogoče bančne informacije dati le za seznam določenih kaznivih dejanj ali za dejanja z določenim pragom predpisane kazni. Nekateri uslužbenci so poudarili, da bi resne omejitve uporabe teh preiskovalnih ukrepov znatno ovirale učinkovite preiskave hudih čezmejnih kaznivih dejanj.

Skoraj vse države članice imajo centraliziran register bančnih računov z vsemi bančnimi računi, ki jih imajo v državi fizične in pravne osebe. Organi pregona imajo pogosto neposreden dostop do takih registrov. Obstoj centraliziranega registra močno olajša in pospeši izvršitev EPN. Zato so skupine za ocenjevanje spodbudile države članice, ki še nimajo centraliziranega registra, naj ga vzpostavijo – tudi glede na obveznosti, ki jih imajo na podlagi Direktive (EU) 2015/849¹⁸ – ter vanj vključijo podatke o računih iz vseh bank.

V razpravi o preiskovalnih ukrepih zbiranja bančnih informacij je bila obravnavana praksa, ko EPN vsebujejo kaskadne zahteve. V običajnem scenariju odreditveni organ zahteva odgovor o tem, ali ima osumljenec bančni račun, in če ga ima, informacije o njegovih bančnih poslih; na podlagi izida se zahtevajo informacije o nadaljnjih poslih, da bi lahko sledili denarju. Države članice na splošno niso poročale o nobenih težavah pri izvrševanju takih EPN, vendar pa je nekaj uslužbencev izrazilo zadržke glede te prakse ter opozorilo, da bi lahko bili taki EPN včasih „prekomerni“, saj mora izvršitveni organ ne le izvesti preiskovalne ukrepe, temveč tudi analizirati zbrane dokaze, da bi lahko nadaljeval z nadaljnjimi zahtevanimi preiskovalnimi ukrepi. Izkazalo se je, da je včasih koristno, če se med izvrševanjem EPN opravijo posvetovanja z izvršitvenim organom.

Med ocenjevanji so uslužbenci dali nekaj predlogov za izboljšanje izvrševanja EPN, izdanih za zbiranje bančnih informacij.

¹⁸ Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma, spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive 2005/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta in Direktive Komisije 2006/70/ES.

V nekaterih državah članicah se informacije o bančnih računih in finančnih transakcijah običajno zbirajo in posredujejo odreditvenemu organu v elektronski obliki. Da bi bilo zagotovljeno hitro posredovanje bančnih informacij, je bilo vsem državam članicam priporočeno, naj preučijo, ali bi lahko bankam in drugim finančnim institucijam ter izvršitenim organom omogočile, da bančne informacije obdelujejo v elektronski obliki. Ta praksa preiskovalnim organom države izdajateljice omogoča, da te včasih izredno obsežne podatke obdelajo in analizirajo na bolj priročen način. V zvezi s tem je bilo predlagano, da bi bilo koristno, če bi bil v Prilogi A poseben oddelek o potrebnih tehničnih informacijah za prejemanje bančnih podatkov v elektronski obliki.

V skladu s členom 19(4) Direktive imajo banke in druge finančne institucije na splošno navodilo odreditvenega organa ali zakonsko obveznost, da svojim strankam ne razkrivajo informacij o zahtevi po bančnih podatkih ali o kazenskih preiskavah v teku. V nekaterih državah članicah je lahko nepooblaščen razkritje zahteve strankam kaznivo dejanje. Med ocenjevanjem je bilo sporočenih le nekaj primerov v zvezi z izvrševanjem EPN, v katerih so bile informacije razkrite strankam bank.

Pravo nekaterih držav članic preiskovalnim in pravosodnim organom ne dopušča, da bi v notranjih primerih ali pri izvrševanju EPN odredili ali zahtevali spremljanje bančnih računov v realnem času. Uslužbenci so navedli, da bi z veseljem sprejeli uvedbo tega ukrepa, saj bi lahko bil zelo koristno preiskovalno orodje. Zadevne države članice so bile pozvane, naj razmislijo o spremembi svoje zakonodaje, tako da bo izrecno omogočeno spremljanje bančnih računov v realnem času.

12.6. Prestrežanje telekomunikacij

V nacionalni zakonodaji večine držav članic je določeno, da je prestrežanje telekomunikacij mogoče odobriti (i) za preiskovanje hudih kaznivih dejanj (opredeljenih na seznamu kaznivih dejanj ali glede na prag predpisane kazni); (ii) ob utemeljenem sumu, da je bilo storjeno ali da se izvaja hudo kaznivo dejanje; (iii) če je prestrežanje potrebno ali nujno potrebno za pridobitev dokazov, ki jih drugače ne bi bilo mogoče pridobiti ali bi bilo to zelo težko.

Kljub temu da so ta splošna pravila skupna vsem državam članicam, pa so med nacionalnimi pravnimi okviri znatne razlike. V nekaterih državah članicah so lahko nekatere oblike prestrežanja telekomunikacij odobrene samo za zelo omejeno število kaznivih dejanj (npr. terorizem ali kazniva dejanja zoper državno varnost). Nekatere države članice imajo izredno stroge predpise, kadar prestrežanje zadeva osebe, ki niso osumljene kaznivega dejanja, vendar so drugače pomembne za preiskavo. V nekaterih državah članicah je uporaba vohunske programske opreme prepovedana.

Med ocenjevanji so države članice v vlogi izdajateljic ter v vlogi izvršiteljic poročale o primerih, v katerih je bila izvršitev EPN za prestrežanje telekomunikacij zavrnjena z utemeljitvijo, da ukrep ne bi bil odobren v podobnem notranjem primeru.

Skupine za ocenjevanje so v nekaterih poročilih opazile, da imajo zelo stroga notranja pravila za odobritev prestrežanja telekomunikacij posledice za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah in lahko ovirajo boj proti hudim oblikam mednarodnega kriminala.

12.6.1. Pomen in obseg „prestrežanja telekomunikacij“

V tem krogu ocenjevanj je bilo potrjeno, da je glavni problem pri uporabi tega preiskovalnega ukrepa pojem „prestrežanje telekomunikacij“.

V Direktivi izraz „prestrežanje telekomunikacij“ ni opredeljen niti v členih 30 in 31 (prestrežanje telekomunikacij), v členu 2 (opredelitev pojmov), niti v uvodnih izjavah. Prav tako ni opredeljen nikjer drugje v evropski zakonodaji. Posledično v Evropski uniji ni skupnega razumevanja, zato imajo uslužbenci različna mnenja o tem, ali so določeni preiskovalni ukrepi, kot so GPS sledenje, namestitev prisluškovalne naprave na avtomobil, namestitev vohunske programske opreme na napravo z namenom prestrežanja pogovorov pri viru ali avdio/video sledenje, zajeti v členih 30 in 31 Direktive.

Nekaj držav članic sledi striktni razlagi, v skladu s katero prestrezanje telekomunikacij zajema samo spremljanje in snemanje komuniciranja prek ene od vrst telekomunikacijskih sistemov, kot je prisluškovanje telefonskim pogovorom, kar izključuje prestrezanje komunikacij med osebami v istem prostoru, za kar se uporablja tehnološka naprava (npr. naprava, na katero je bila naložena vohunska programska oprema) ali skrit mikrofoni (prisluškovalna naprava). V skladu s to striktno razlago ti ukrepi spadajo na področje uporabe člena 28 Direktive, ki ureja preiskovalne ukrepe, pri katerih se dokazi zbirajo v realnem času. Države članice, ki sprejemajo to ozko razlago, trdijo, da se v členih 30 in 31 navajajo „telekomunikacije“ in da člena torej ne zajemata drugih „komunikacij“, za katere se ne uporablja neke vrste telekomunikacijska tehnologija.

Druge države članice pojem razumejo širše in menijo, da se lahko člena 30 in 31 uporabljata tudi za druge ukrepe, kot je prestrezanje komunikacij med osebami v istem prostoru, na primer namestitve prisluškovalne naprave na avtomobil, nadzor prek vohunske programske opreme, naložene na napravi, in avdio/video sledenje v zasebnih prostorih. Nekaj držav članic v pojem prestrezanja telekomunikacij vključuje GPS sledenje.

Sodišče je v sodbi v zadevi C-670/22, *M. N. (EccroChat)* z dne 30. aprila 2024 to vprašanje nekoliko pojasnilo, saj je razsodilo, da prikrito poseganje v terminalske naprave, katerega namen je pridobivanje podatkov o prometu, lokaciji in komunikaciji, iz komunikacijske storitve, ki temelji na internetu, pomeni „prestrezanje telekomunikacij“ v smislu člena 31(1) Direktive.

Vendar pa še ni jasno, ali isto velja tudi za druge vrste preiskovalnih ukrepov, kot sta nameščanje preiskovalnih naprav na vozila ali GPS sledenje.

12.6.2. Mehanizem uradnega obveščanja iz člena 31

V vseh poročilih je bilo poudarjeno, da je glavna prednost člena 31 možnost uradnega obveščanja med izvajanjem ukrepov ali po njem na poenostavljenem obrazcu (Priloga C). Uradno obveščanje je bistven mehanizem, ki državam članicam omogoča, da nadaljujejo z ukrepi, kot so prisluškovanje telefonskim pogovorom, GPS sledenje ali namestitve prisluškovalne naprave na vozilu, na ozemlju druge države članice, katere tehnična pomoč ni potrebna ter v katero bi se lahko ali se morda je (včasih nepričakovano) preselila oseba, proti kateri je bil uveden ukrep.

Države članice, katerih razlaga izraza „prestrezanje telekomunikacij“ je restriktivna, ne sprejemajo uradnih obvestil iz člena 31 za ukrepe, ki niso zajeti v njihovo razlago izraza. Če torej vozilo z nameščeno prisluškovalno napravo ali vozilo z nameščeno napravo GPS, pripelje na njihovo ozemlje, zahtevajo, da se pred prehodom meje izda EPN (Priloga A), običajno na podlagi člena 28, saj namestitve prisluškovalne naprave na avto ali GPS sledenja ne razumejo kot prestrezanja telekomunikacij. Vendar člen 28 Direktive ni povezan z mehanizmom uradnega obveščanja, kakršen je predviden v členu 31 Direktive.

Skupine za ocenjevanje so poudarile, da se zdi mehanizem naknadnega uradnega obveščanja še bolj potreben, če upoštevamo, da dejstvo, da je oseba, katere komunikacije se prestrezajo, prečkala mejo, v veliko primerih postane znano šele, ko je prestrezanje v teku, pogosto pa šele potem, ko je že bilo izvedeno. V takih primerih izdaja EPN (Priloga A) ni mogoča in obvestilo med izvajanjem ali naknadno obvestilo je potrebno, da se zagotovi dopustnost uporabe zbranega gradiva v dokazne namene.

Med ocenjevanji so uslužbenci dali različne predloge za morebitne spremembe direktive. Predlagano je bilo, da se razširi področje uporabe členov 30 in 31 tako, da bi izraz „telekomunikacije“ nadomestili z izrazom „komunikacije“, in bi bilo jasno, da naj bi bile zajete vse oblike komunikacij; v drugih primerih je bilo predlagano, da se dodajo posebne določbe, ki bi urejale nameščanje prisluškovalnih naprav na avtomobile in GPS sledenje, ali da bi bilo treba za ukrepe sledenja iz člena 28 uvesti mehanizem uradnega obveščanja, podoben tistemu iz člena 31.

Vse skupine za ocenjevanje so se strinjale, da bi morala Komisija sprejeti potrebno zakonodajno pobudo, da bi pojasnila pojem „prestrezanje telekomunikacij“. Poleg tega bi bilo treba za vse navedene ukrepe, pri katerih ni potrebna tehnična podpora države članice, v kateri se nahaja oseba, proti kateri je uveden zadevni ukrep, zagotoviti mehanizem uradnega obveščanja, podoben tistemu, ki je predviden v členu 31 Direktive.

12.6.3. Prenos prestreženih telekomunikacij

V členu 30(6) Direktive je določeno, da se lahko EPN za prestrezanje telekomunikacij izvrši (a) s prenosom telekomunikacij neposredno državi izdajateljici ali (b) s prestrežanjem, snemanjem in naknadnim prenosom rezultata prestrežanja telekomunikacij državi izdajateljici.

Čeprav je več držav članic poročalo, da imajo tehnična sredstva, s katerimi lahko takoj prenesejo prestrežene telekomunikacije državi izdajateljici, se zdi, da v večini primerov država izvršiteljica zbere prestreženo gradivo in ga šele nato pošlje državi izdajateljici. Vendar so uslužbenci poročali, da so rešitve iskali glede na primer, ob upoštevanju potreb odreditvenega organa. V nekaterih primerih je bilo prestreženo gradivo posredovano odreditvenemu organu z manjšo zamudo (npr. nekaj ur).

Opozorjeno je bilo, da takojšnje posredovanje prestreženih telekomunikacij povzroča tudi pravne težave pri pregledu tekoče operacije prestrežanja. Zakonodaja nekaterih držav članic določa posebne obveznosti organa, ki prestreza telekomunikacije, tudi obveznost, da izbriše vse dele prestreženega gradiva, ki se nanašajo na pogovore med osumljencem in njegovim zagovornikom, ali obveznost, da po končnem kazenskem postopku obvesti osebo, katere telekomunikacije so se prestrezale. Če se prestrežene telekomunikacije takoj posredujejo državi izdajateljici, izvršitveni organ težko izpolni navedeni obveznosti.

Uslužbenci so razpravljali o tem, ali bi bilo mogoče poznejši nadzor nad telekomunikacijami prenesti na državo izdajateljico v skladu s členom 30(5) Direktive, na podlagi česar bi lahko država izvršiteljica svoje soglasje pogojevala s pogoji, ki bi bili upoštevani v podobnem notranjem primeru. Ker mnenja o tem vprašanju niso enotna, je v enem poročilu skupina za ocenjevanje pozvala Komisijo, naj to vprašanje obravnava na zakonodajni ravni, da bi pojasnila, pod katerimi pogoji bi bilo mogoče državi izvršiteljici dovoliti, da prenese svoje dolžnosti naknadnega nadzora na državo izdajateljico, še posebej v primerih, v katerih je prestreženo gradivo takoj posredovano državi izdajateljici.

12.7. Čezmejno opazovanje

V uvodni izjavi 9 je navedeno, da se direktiva o EPN ne bi smela uporabljati za čezmejno opazovanje iz Konvencije o izvajanju schengenskega sporazuma (v nadaljnjem besedilu: Schengenska konvencija).

Člen 40 Schengenske konvencije ureja čezmejno opazovanje kot ukrep policijskega sodelovanja. Člen 40 je dejansko del naslova III, poglavje I, Schengenske konvencije, v katerem je obravnavano policijsko sodelovanje. Nekaj držav članic meni, da člen 40 Schengenske konvencije ne ureja čezmejnega opazovanja, ki ga odredijo pravosodni organi, medtem ko druge države take zahteve štejejo za pravno pomoč.

Med tem krogom ocenjevanj se je jasno pokazalo, da je razmerje med direktivo o EPN in Schengensko konvencijo na področju čezmejnega opazovanja precej problematično ter da se pristopi in prakse držav članic razlikujejo. Med državami članicami obstajajo razlike glede tega, ali in v kolikšni meri je čezmejno opazovanje ukrep policijskega sodelovanja (člen 40 Schengenske konvencije) ali pravosodnega sodelovanja. Zaradi tega je več skupin za ocenjevanje priporočilo, da se vprašanje obravnava na zakonodajni ravni EU.

Nekaj držav članic meni, da je čezmejno opazovanje le oblika policijskega sodelovanja ter da se zato direktiva zanj ne uporablja. Druge države članice pa menijo, da se lahko čezmejno opazovanje šteje tudi za pravosodni preiskovalni ukrep in sredstvo za zbiranje dokazov ter bi se torej direktiva zanj morala uporabljati. Nekatere države članice so na podlagi uvodne izjave 9 Direktive v zakonodaji, s katero prenašajo direktivo, izrecno navedle, da čezmejno opazovanje ne spada na področje uporabe EPN.

Večina skupin za ocenjevanje je Komisijo pozvala, naj sprejme potrebno zakonodajno pobudo, da se pojasni uporaba Direktive v zvezi s čezmejnimi opazovanjem, ki se opravlja s tehničnimi sredstvi.

12.8. Tajne preiskave

Glede pojma „tajne preiskave“ so v nacionalnih zakonodajah držav članic precejšnje razlike. V nekaterih zajema raznolike preiskovalne ukrepe, ki se izvajajo, ne da bi bile poznane udeležene osebe (npr. vključujejo tudi prestrezanje telekomunikacij).

V členu 29 Direktive pojem tajnih preiskav zajema samo preiskave, ki jih izvajajo uradniki, ki delujejo pod tajno ali lažno identiteto.

Čeprav se zdi, da so izkušnje s tem preiskovalnim ukrepom v kontekstu EPN omejene, so nekatere države članice poročale, da so imele težave z izvrševanjem EPN za tajne preiskave zaradi razlik v nacionalnem pravu države izdajateljice in države izvršiteljice.

V vseh državah članicah je predvidena možnost, da policaji delujejo pod tajno ali lažno identiteto. Te preiskovalne ukrepe pogosto izvajajo specializirane enote policije in jih je mogoče odobriti le za huda kazniva dejanja. Nacionalni pravni okviri se med državami članicami razlikujejo glede tega, za katera kazniva dejanja se lahko odobrijo tajne preiskave, ter glede vrst ukrepov/dejavnosti, ki jih lahko izvajajo tajni preiskovalci.

V nekaterih državah članicah je predvidena možnost, da kot tajni preiskovalci delujejo civilisti, medtem ko v drugih to ni dovoljeno, zato je lahko izvajanje podobnih EPN v praksi težko.

Nekaj držav članic je pojasnilo, da v notranjih preiskavah, ki se izvajajo na njihovem ozemlju, ne izdajajo EPN, pri katerih bi tuji uradniki delovali kot tajni preiskovalci.

PRIPOROČILA

- *Države članice bi morale zagotoviti, da so na Fiches Belges na spletnem mestu EJN točne in posodobljene pravne in praktične informacije o preiskovalnih ukrepih v njihovih nacionalnih sistemih.*
- *Komisija naj, potem ko bo ustrezno ocenila ugotovitve iz tega poročila ter določila najustreznejše pravne instrumente, na zakonodajni ravni obravnava vprašanje udeležbe obdolženca na sojenju iz druge države članice prek videokonference.*
- *Države članice bi morale ponovno razmisliti o praksi zasliševanja prič, osumljencev ali obdolžencev, ki se nahajajo v drugi državi članici, prek videokonference brez izdaje EPN.*
- *Države članice naj v svojo nacionalno zakonodajo vključijo določbe, ki bodo omogočile izvršitev EPN, izdanih za spremljanje bančnih ali drugih finančnih poslov iz člena 28(1)(a) Direktive v realnem času.*
- *Komisija naj predloži zakonodajni predlog, da bi pojasnila pojem „prestrezanje telekomunikacij“ iz členov 30 in 31 Direktive ter predvsem to, ali zajema ukrepe sledenja, kot so nameščanje prisluškovalnih naprav na vozila, GPS sledenje in nameščanje vohunske programske opreme. V nasprotnem primeru naj predloži zakonodajni predlog, če meni, da je potreben, da bi uvedla posebne določbe, s katerimi bi bili urejeni taki ukrepi, vključno z mehanizmom uradnega obveščanja, podobno kot je v členu 31, za primere, v katerih ni potrebna tehnična pomoč države članice, v kateri se nahaja oseba, proti kateri je uveden ukrep.*

- *Komisija naj predloži zakonodajni predlog, da bi pojasnila uporabo Direktive v zvezi s členom 40 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma. Uvesti bi bilo treba posebne določbe, da bi bilo pojasnjeno, ali se Direktiva uporablja za čezmejno opazovanje, ki se izvaja s tehničnimi sredstvi zaradi zbiranja dokazov v kazenskih postopkih in v okviru pravosodnega sodelovanja.*

13. STATISTIKA

Med tem krogom ocenjevanj so bile države članice zaprosene za statistične podatke za zadnjih pet let o številu prejetih in poslanih EPN, primerih nepriznanja in neizvršitve ter primerih, v katerih je bila izvršitev odložena. Razen nekaterih hvalevrednih izjem, večini držav članic ni uspelo zagotoviti zanesljivih in celovitih statističnih podatkov o uporabi EPN.

Nekaj držav članic ni moglo zagotoviti nobenih statističnih podatkov, temveč so lahko posredovale le ocene o številu prejetih in poslanih EPN na leto, saj nimajo centraliziranega sistema za registriranje izdanih in prejetih EPN. Za večino držav članic je bilo na voljo le splošno število prejetih in poslanih EPN na leto, brez nadaljnjih podatkov o nepriznanju ali neizvršitvi, razlogih za nepriznanje ali neizvršitev, primerih odložene izvršitve in vrstah zahtevanih preiskovalnih ukrepov.

Poleg tega tudi za države članice, ki so zagotovile podrobnejše statistične podatke, le-ti niso bili vedno zagotovljeni za vse odreditvene in izvršitvene organe (npr. vključeni niso bili EPN, ki so jih obdelala sodišča v fazi sojenja, ali EPN, ki so jih izdali upravni organi) ali niso vključevali EPN in drugih oblik prejetih ali poslanih zahtev za pravno pomoč.

Glede na navedeno je bilo ugotovljeno, da je splošni problem skoraj vseh držav članic pomanjkanje zanesljivih in celovitih statističnih podatkov.

Kot je bilo poudarjeno v več ocenjevalnih poročilih, so celoviti statistični podatki bistveni za analizo in izboljšanje sodelovanja med državami članicami, saj kažejo vrzeli in slabosti v delovanju instrumentov pravosodnega sodelovanja in njihovega izvajanja s strani držav članic. Po pričakovanjih se bo položaj nekoliko izboljšal, ko bosta začela v celoti delovati decentraliziran sistem IT za čezmejno komuniciranje in digitalni sistem za izmenjavo informacij (e-EDES). Poleg tega nekaj držav članic uvaja ali razširja informacijske sisteme, kar bo omogočilo avtomatsko zbiranje podatkov o upravljanju EPN.

Vendar so skupine za ocenjevanje priporočile, naj države članice izboljšajo zbiranje statističnih podatkov o EPN.

Treba je omeniti, da je med tem ocenjevanjem Eurojust zagotovil statistične podatke iz sistema vodenja za zadeve, ki jih je obravnaval med letoma 2017 in 2022, vključene pa so bile informacije o: (i) skupnem številu zadev, povezanih z EPN, pri Eurojustu, (ii) številu dvostranskih in večstranskih zadev, pri katerih je udeležena vsaka država članica, in (iii) številu zadev, povezanih z EPN, v katerih je vsaka država članica „država prosilka“ ali „zaprošena država“.¹⁹ Na podlagi teh podatkov je bilo ugotovljeno, da je število primerov Eurojusta v zadnjih letih stalno naraščalo, in posledično se je večala tudi podpora, ki jo je Eurojust nudil uslužbencem iz držav članic.

PRIPOROČILA

- *Države članice naj izboljšajo svoje sisteme za zbiranje statističnih podatkov o EPN, da bi bilo mogoče analizirati njihovo uporabo in izboljšati sodelovanje med državami članicami. Poleg tega naj zberejo podrobnejše statistične podatke, v katere so zajeti podatki o primerih nepriznavanja/neizvrševanja, razlogih za nepriznavanje/neizvrševanje in primerih odložitve izvršitve ter vključeni statistični podatki za vse pristojne odreditvene iz izvršitvene organe.*

¹⁹ „Država prosilka“ pomeni, da je organ zadevne države članice zahteval, da nacionalni organ pri Eurojustu odpre zadevo v zvezi z eno ali več drugimi državami članicami; „zaprošena država“ pomeni, da je drug urad pri Eurojustu na zahtevo svojega nacionalnega organa odprl zadevo v zvezi z zadevno državo članico.

14. USPOSABLJANJE

Večina držav članic ima strukturirane in učinkovite sisteme za usposabljanje uslužbencev na področju pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, vključno z EPN, ter mehanizme, namenjene ocenjevanju kakovosti dogodkov usposabljanja in ugotavljanju, kakšne so potrebe uslužbencev.

Za začetno in nadaljnje usposabljanje sodnikov in tožilcev so odgovorne raznolike institucije: v nekaterih državah članicah je zagotavljanje usposabljanja sodnikov in tožilcev zaupano priložnostni instituciji; v drugih državah članicah so za usposabljanje sodnikov in tožilcev odgovorne različne institucije; v več državah članicah usposabljanje tožilcev organizira generalno državno tožilstvo. Dejavnosti usposabljanja so pogosto organizirane na centralni in decentralizirani ravni.

Med tem krogom ocenjevanj je več držav članic skupinam za ocenjevanje podrobno poročalo o dejavnostih usposabljanja, ki so bile v zadnjih nekaj letih organizirane na temo EPN (npr. delavnice, seminarji, spletni tečaji, objava priročnikov in smernic, usposabljanje izvajalcev usposabljanj).

Ugotovljene so bile številne dobre prakse. Nekaj jih je dobro navesti.

Nekaj držav članic je bilo pohvaljenih, ker so v okviru začetnega usposabljanja vseh prihodnjih sodnikov in tožilcev zagotovile program obveznega usposabljanja o mednarodnem pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah, ki je zajemal EPN. Za dobro prakso se je štela tudi organizacija pobud za skupno usposabljanje, pri katerih so bili udeleženi tako sodniki kot tožilci. V enem od poročil je skupina za ocenjevanje pohvalila organizacijo tečajev skupnega usposabljanja za sodnike, tožilce in predstavnike ministrstva za pravosodje, pri čemer je izpostavila, da take pobude zaradi svojega mulidisciplinarnega značaja niso samo priložnost za izmenjavo izkušenj, temveč tudi za enoten pristop k zadevnim postopkom.

Kot še ena dobra praksa je bila določena praksa, da pristojni organ (običajno generalno državno tožilstvo in/ali ministrstvo za pravosodje) objavlja in uslužbencem posreduje smernice ali priročnike o pravilnem ravnanju z ENP, s posebnim poudarkom na praktičnih vprašanjih, med drugim, kako se izpolni obrazec EPN. Te smernice in priročniki so na voljo tudi na intranetu ter se po potrebi posodablajo. Skupina za ocenjevanje je eni od držav članic izrazila posebno priznanje, ker je generalno državno tožilstvo objavilo obrazložen obrazec ENP, s čimer naj bi bili zagotovljeni odgovori na vprašanja, ki se morda pojavijo ob izpolnjevanju obrazca. Prav tako zanimiva je praksa v nekaterih državah članicah, v katerih vzpostavijo stalne skupine/enote/mreže tožilcev/sodnikov, ki so zelo specializirani za mednarodno pravosodno sodelovanje ter delujejo kot osredji vir strokovnega znanja in so pripravljeni, da kolege usposablajo o pripravi EPN, jim pri tem pomagajo in svetujejo, s čimer delijo in razširjajo svoje izkušnje o pravnih in praktičnih vprašanjih glede čezmejnega sodelovanja.

Nadaljnja koristna pobuda, na katero je bilo opozorjeno med ocenjevanji, je organiziranje rednih sestankov v nekaterih državah članicah, na katerih uslužbenci, specializirani za pravosodno sodelovanje, iz različnih pokrajin/okrožij izmenjujejo informacije in mnenja o primerih v zvezi z EPN in drugimi pravnimi instrumenti, s čimer izboljšujejo mednarodno sodelovanje in spodbujajo enotni pristop. Nazadnje je bilo nekaj držav članic pohvaljenih za organizacijo posebnih usposabljanj o instrumentih vzajemnega priznavanja, tudi EPN, za strokovne sodelavce na sodiščih in tožilstvih. Večji profesionalizem in znanje podpornega sodnega osebja prispeva k nemotenemu in učinkovitemu delovanju instrumentov pravosodnega sodelovanja.

Ne glede na opisani velik nabor najboljših praks, se je med tem krogom ocenjevanj pokazalo, da so izboljšave še mogoče.

Za nekaj držav članic so njihove skupine za ocenjevanje izrazile mnenje, da bi bilo treba uslužbencem zagotoviti bolj redno in strukturirano usposabljanje o pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah. Poleg tega so skupine za ocenjevanje tudi glede držav članic, ki so bile pohvaljene zaradi zagotavljanja širokega spektra dejavnosti usposabljanja o pravosodnem sodelovanju, opozorile, da je treba okrepiti pobude za usposabljanje nekaterih kategorij pravosodnih delavcev. Pri nekaterih državah članicah so skupine za ocenjevanje opazile, da ni zadostnega usposabljanja o EPN za sodnike; v drugih primerih pa so strokovnjaki spodbudili zadevne države članice, naj zagotovijo bolj sistematično usposabljanje za policijo in/ali podporno osebje sodišč in tožilstev.

Jasno se je pokazalo, da bi morali vsi ustrezni pravosodni delavci, ki imajo opravka z ENP, opraviti ustrezno usposabljanje, pa čeprav so nekatere kategorije uslužbencev pogostejše vključene v uporabo EPN (npr. tožilci in v nekaterih državah članicah preiskovalni sodniki). Kot je bilo opozorjeno v enem od poročil, je mednarodno sodelovanje navsezadnje skupno prizadevanje in vsak člen v verigi bi moral imeti dostop do usposabljanja.

V nekaterih poročilih je bilo poudarjeno tudi, da bi bilo priporočljivo izboljšati jezikovno znanje uslužbencev, saj so neposredni stiki in nemoteni posvetovalni postopki med odreditvenimi in izvršitvenimi organi ključni za uspešno izvedbo EPN. Državam članicam je bilo zato priporočeno, naj povečajo število jezikovnih tečajev vsaj za uslužbence, ki se redno srečujejo z instrumenti pravosodnega sodelovanja.

Kot je že bilo omenjeno, so države članice zagotovile podrobne informacije o svojih preteklih in tekočih dejavnostih usposabljanja v zvezi z EPN. Predstavile so tudi pregled pobud za usposabljanje na evropski ravni, pri katerih so sodelovali njihovi organi; to so bile predvsem dejavnosti ali projekti, ki so jih vodili mreža EJTN, Akademija za evropsko pravo in Evropski inštitut za javno pravo ali so bili organizirani v sodelovanju z njimi. V zvezi s tem so se skupine za ocenjevanje, ki vedo, kakšno dodano vrednost lahko EJTN prinese dejavnostim usposabljanja, v več poročilih zavzele za večjo vključenost EJTN v organizacijo pobud za usposabljanje v zvezi z EPN, po možnosti ob usklajevanju z nacionalnimi projekti usposabljanja. Predlagano je bilo, da bi te dejavnosti zajemale medsebojno povezanost različnih instrumentov za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah, kar je tema, na katero je bilo pogosto opozorjeno v tem krogu ocenjevanj.

Med ocenjevanji so uslužbenci izrazili veliko zadovoljstvo s sporočili, zbiri informacij in smernicami, ki sta jih pripravila Eurojust in EJP o zadevnih temah na področju EPN, kot so skupno sporočilo o praktični uporabi EPN, objavljeno leta 2019, ali vprašalnik in zbir informacij o učinku sodbe v zadevi *Gavanozov II*, objavljena leta 2022. Eurojust in EJP sta bila zato zaprosena, naj še naprej pripravljata taka sporočila, zbire informacij in smernice, da bi uslužbencem zagotavljala posodobljene informacije in jih usmerjala.

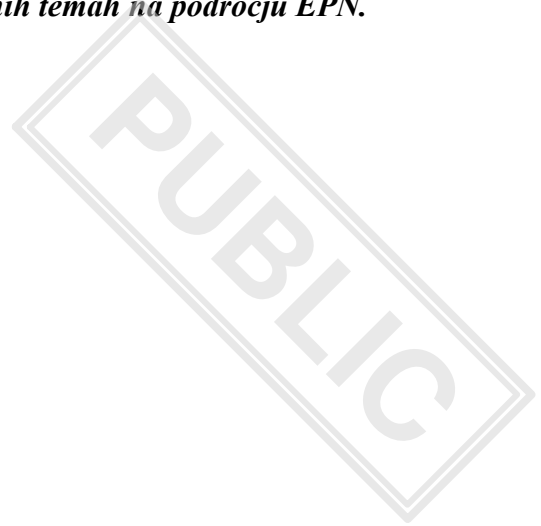
Naslednje vprašanje zadeva usposabljanje pravnikov na področju pravosodnega sodelovanja. V nekaterih državah članicah so med obiski na kraju samem predstavniki zadevnih odvetniških združenj izrazili mnenje, da je treba zagotoviti več usposabljanj o EPN in na splošno o instrumentih pravosodnega sodelovanja za zagovornike. Večja ozaveščenost o orodjih za pravosodno sodelovanje in njihovo boljše poznavanje bi jim pomagala, da bi učinkoviteje vodili čezmejne kazenske zadeve in uresničevali pravice, ki jih zagotavljajo ustrezni pravni instrumenti.

Kar zadeva EPN, bi bili zagovorniki boljše usposobljeni za uveljavljanje pravice, da zahtevajo izdajo ENP v imenu osumljenca/tožene stranke ali, če je tako predvideno v njihovi nacionalni zakonodaji, v interesu žrtev, pa tudi za ustrezno vložitev pravnih sredstev, ki so na voljo v državi izdajateljici ali državi izvršiteljici.

PRIPOROČILA

- *Priporočeno je, da države članice sistematično zagotavljajo ustrezno usposabljanje o mednarodnem pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah, v katerem bodo zajeti EPN, za vse uslužbence, udeležene pri izvajanju EPN, vključno s sodniki, tožilci, policisti in podpornim osebjem sodišč in tožilstev. Države članice naj poleg tega povečajo število jezikovnih tečajev, vsaj za pravosodne delavce, ki so redno udeleženi v postopkih pravosodnega sodelovanja.*
- *Države članice bi morale spodbujati skupne pobude za usposabljanje o pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah, v katero so zajeti EPN, za različne kategorije uslužbencev, ki so udeleženi pri izvajanju zadevnih pravnih instrumentov, po možnosti vključno z odvetniki, pri tem pa upoštevati neodvisnost pravne stroke v skladu z ustrezno nacionalno zakonodajo.*
- *EJTN naj preuči možnost povečanja števila tečajev, povezanih z EPN, če je le mogoče, v partnerstvu z nacionalnimi projekti usposabljanja. V usposabljanje bi moralo biti vključeno razmerje med različnimi instrumenti za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah.*

- *Eurojust in EJNI naj še naprej pripravljata nova ter po potrebi posodabljata obstoječa sporočila, zbirne informacije in smernice o zadevnih temah na področju EPN.*

15. SEZNAM PRIPOROČIL

Ta oddelek vsebuje pregled vseh priporočil za države članice, Komisijo, Evropsko pravosodno mrežo, EJTN in Eurojust.

15.1. Priporočila državam članicam:

Poglavje 3

- *Države članice se spodbuja, naj ohranijo in po možnosti povečajo raven specializacije vseh svojih organov, ki se ukvarjajo z instrumenti mednarodnega sodelovanja, vključno z EPN. V ta namen bi lahko tiste, ki tega še niso storile, razmislile o ustanovitvi specializiranih uradov in/ali enot, v katerih bi take primere obravnavali specializirani uslužbenci, kot so tožilci, sodniki, policisti in uradniki.*
- *Države članice se – ob ponovni potrditvi pomena neposrednega stika med odreditvenimi in izvršitvenimi organi za optimalno izvrševanje EPN – spodbujajo, naj poskrbijo za vzpostavitev pravnih in/ali operativnih ureditev za učinkovito usklajevanje med svojimi nacionalnimi izvršitvenimi organi v primerih, ko se EPN izdajo za več preiskovalnih ukrepov, pri katerih sodelujejo različni pristojni izvršitveni organi, da bi se tako izboljšala učinkovitost uporaba EPN in omogočila lažja komunikacija z odreditvenim organom.*

Poglavje 5

- *Odreditveni organi držav članic naj posebno pozornost namenijo skrbi, da je opis dejstev in zahtevanih ukrepov v EPN jasn in razumljiv, pri tem pa upoštevajo bralca.*
- *Odreditveni organi držav članic naj ob izdaji EPN v Prilogi A navedejo vsa povezana zaprosila/naloge za pravosodno sodelovanje, kot so predhodni/hkratni ENPP, potrdila o začasnem zavarovanju ali skupne preiskovalne skupine.*

- *V duhu člena 5(2) in uvodne izjave 14 Direktive naj države članice v izjavi o jezikovni ureditvi poleg svojega uradnega jezika navedejo še en jezik, ki se običajno uporablja v Uniji.*
- *Odreditveni organi držav članic naj zagotovijo kakovostne prevode. Poleg tega naj prevodu priložijo tudi izvirno različico EPN.*

Poglavje 6

- *Države članice bi morale zagotoviti, da so informacije v pravosodnem atlasu EJN pravilne, popolne in posodobljene, da se olajša identifikacija pristojnega izvršitvenega organa ter omogoči neposreden stik med odreditvenimi in izvršitvenimi organi.*
- *Pristojni organi držav članic naj EPN po možnosti pošiljajo z elektronskimi sredstvi in sprejemajo ENP, ki jih prejmejo prek elektronskih sredstev, če so izpolnjeni pogoji iz člena 7 Direktive.*
- *Dokler ne bo začel delovati decentralizirani sistem IT za EPN iz uredbe o digitalizaciji in kadar države članice za namene uredbe o digitalizaciji predvidevajo uporabo referenčne izvedbene programske opreme, je tem državam članicam priporočeno, naj pospešijo izvajanje pilotnega projekta e-EDES in vse pristojne organe povežejo s tem sistemom, da bi se zagotovil hiter in varen prenos EPN, povezane komunikacije in dokazov.*
- *Izvršitveni organi držav članic in po potrebi osrednji organi bi morali sistematično pošiljati Prilogo B. V Prilogo B bi morali poleg tega vključiti pravilne in popolne kontaktne podatke, vedno pa tudi elektronski naslov.*

Poglavje 7

- *Izvršitveni organi držav članic bi morali vedno obvestiti odreditveni organ, kadar uporabijo drug preiskovalni ukrep, v skladu s členom 10(4) Direktive.*

Poglavje 8

- *Priporoča se, naj izvršitveni organi držav članic ne zahtevajo, da država izdajateljica posreduje zadevno nacionalno sodno odločbo kot prilogo k EPN.*
- *Izvršitveni organi držav članic naj pri pošiljanju rezultatov državi izdajateljici priložijo spremni dopis o tem, ali je bil EPN izvršen v celoti ali le delno. Če je bil izvršen le delno in glede na postopek posvetovanja iz člena 9(6) Direktive, naj se izvršitveni organi držav članic posvetujejo z državo izdajateljico glede „sprotnega“ pošiljanja rezultatov, odvisno od nujnosti primera in potreb odreditvenega organa.*
- *Izvršitveni organi držav članic bi morali zagotoviti, da se zahtevane formalnosti čim bolj izpolnjujejo in da se zavrnejo le, ko so v nasprotju s „temeljnimi pravnimi načeli“, slednji koncept pa naj razlagajo ozko, kar pomeni, da zahtevanih formalnosti ne bi smeli zavrniti zgolj zato, ker v njihovem nacionalnem pravu ne obstajajo. Hkrati se priporoča, naj odreditveni organi držav članic v rubriki I jasno opišejo zahtevane formalnosti in njihovo pomembnost.*
- *Priporoča se, naj izvršitveni organi držav članic spoštujejo roke, določene v Direktivi, za priznanje in izvršitev EPN, v primeru zamud pa naj o tem čim prej obvestijo državo izdajateljico in navedejo razloge.*
- *Odreditvenim organom držav članic se priporoča, naj pri označevanju EPN kot nujnega zagotovijo vse ustrezne informacije za utemeljitev nujnosti. Hkrati se jim priporoča, naj to oznako „nujnosti“ uporabljajo smiselno, da bi zagotovili, da ne izgubi svojega pomena.*

Poglavje 9

- *Izvršitveni organi držav članic bi morali zaradi usklajevanja in preprečevanja morebitnega škodovanja preiskavi v državi izdajateljici obvestiti odreditveni organ, če se po prejemu EPN začne notranji postopek, če je notranji primer povezan z zadevo, za katero je bil izdan EPN.*

Poglavje 10

- *Države članice bi morale zagotoviti, da se v skladu z Direktivo vsi razlogi za nepriznanje ali neizvršitev v njihovi zakonodaji določijo kot neobvezni. Poleg tega ne bi smele določiti dodatnih razlogov za nepriznanje/neizvršitev, kot so tisti, določeni v Direktivi.*
- *Izvršitveni organi držav članic bi morali upoštevati postopek obveznega posvetovanja iz člena 11(4) Direktive. Kadar izvršitveni organi držav članic razmišljajo, da bi uporabili katerega od drugih razlogov za nepriznanje/neizvršitev iz Direktive, bi se morali pred odločitvijo o nepriznanju ali neizvršitvi EPN posvetovati z odreditvenim organom in po potrebi zahtevati dodatne informacije, da bi ustrezno ocenili, ali obstajajo pogoji za uporabo razloga za nepriznanje/neizvršitev.*

Poglavje 12

- *Države članice bi morale zagotoviti, da so na Fiches Belges na spletnem mestu Evropske pravosodne mreže točne in posodobljene pravne in praktične informacije o preiskovalnih ukrepih v njihovih nacionalnih sistemih.*
- *Države članice bi morale ponovno razmisliti o praksi zasliševanja prič, osumljencev ali obdolžencev, ki se nahajajo v drugi državi članici, prek videokonference brez izdaje EPN.*

- *Države članice naj v svojo nacionalno zakonodajo vključijo določbe, ki bodo omogočile izvršitev EPN, izdanih za spremljanje bančnih ali drugih finančnih poslov iz člena 28(1)(a) Direktive v realnem času.*

Poglavje 13

- *Države članice naj izboljšajo svoje sisteme za zbiranje statističnih podatkov o EPN, da bi bilo mogoče analizirati njihovo uporabo in izboljšati sodelovanje med državami članicami. Poleg tega naj zberejo podrobnejše statistične podatke, v katere so zajeti podatki nepriznavanja/neizvrševanja, razlogih za nepriznavanje/neizvrševanje in primerih odložitve izvršitve ter vključeni statistični podatki za vse pristojne odreditvene iz izvršitvene organe.*

Poglavje 14

- *Priporočeno je, da države članice sistematično zagotavljajo ustrezno usposabljanje o mednarodnem pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah, v katerem bodo zajeti EPN, za vse uslužbenke, udeležene pri izvajanju EPN, vključno s sodniki, tožilci, policisti in podpornim osebjem sodišč in tožilstev. Države članice naj poleg tega povečajo število jezikovnih tečajev, vsaj za pravosodne delavce, ki so redno udeleženi v postopkih pravosodnega sodelovanja.*
- *Države članice bi morale spodbujati skupne pobude za usposabljanje o pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah, v katero so zajeti EPN, za različne kategorije uslužbencev, ki so udeleženi pri izvajanju zadevnih pravnih instrumentov, po možnosti vključno z odvetniki, pri tem pa upoštevati neodvisnost pravne stroke v skladu z ustrezno nacionalno zakonodajo.*

15.2.Priporočila Komisiji, Evropski pravosodni mreži, EJTN in Eurojustu

Poglavje 4

- *Komisija naj razmisli o izdaji priročnika ali smernic o EPN in njegovem razmerju z drugimi instrumenti pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, vključno z okvirnim sklepom o ENPP in Uredbo (EU) 2018/1805 o sklepih o začasnem zavarovanju in sklepih o odvzemu. Poleg tega se EJTN spodbuja, naj okrepi ozaveščenost in dialog o povezavi med temi instrumenti.*
- *Komisija naj preuči možnost predložitve zakonodajnega predloga za spremembo Direktive, da bi zagotovila možnost, da se zahteva soglasje za uporabo informacij, ki so si jih predhodno izmenjali organi kazenskega pregona ali ki so si jih izmenjali pravosodni organi na lastno pobudo, kot dokazov v kazenskih postopkih.*

Poglavje 5

- *Komisija naj predloži zakonodajni predlog o spremembi Direktive, tako da bo Priloga A prijaznejša do uporabnika in učinkovitejša, glede na ugotovljene pomanjkljivosti.*

Poglavje 9

- *Komisija naj pojasni, ali se pravilo specialnosti za EPN uporablja ali ne, in po potrebi predloži zakonodajni predlog za spremembo Direktive.*

Poglavje 12

- *Komisija naj, potem ko bo ustrezno ocenila ugotovitve iz tega poročila ter določila najustreznejše pravne instrumente, na zakonodajni ravni obravnava vprašanje udeležbe obdolženca na sojenju iz druge države članice prek videokonference.*
- *Komisija naj predloži zakonodajni predlog, da bi pojasnila pojem „prestrezanje telekomunikacij“ iz členov 30 in 31 Direktive ter predvsem ali zajema ukrepe sledenja, kot so nameščanje prisluškovalnih naprav na vozila, GPS sledenje in nameščanje vohunske programske opreme. V nasprotnem primeru naj predloži zakonodajni predlog, če meni, da je potreben, da bi uvedla posebne določbe, s katerimi bi bili urejeni taki ukrepi, vključno z mehanizmom uradnega obveščanja, podobno kot je v členu 31, za primere, v katerih ni potrebna tehnična pomoč države članice, v kateri se nahaja oseba, proti kateri je uveden ukrep.*
- *Komisija naj predloži zakonodajni predlog, da bi pojasnila uporabo Direktive v zvezi s členom 40 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma. Uvesti bi bilo treba posebne določbe, da bi bilo pojasnjeno, ali se Direktiva uporablja za čezmejno opazovanje, ki se izvaja s tehničnimi sredstvi zaradi zbiranja dokazov v kazenskih postopkih in v okviru pravosodnega sodelovanja.*

Poglavje 14

- *EJTN naj preuči možnost povečanja števila tečajev, povezanih z EPN, če je le mogoče, v partnerstvu z nacionalnimi projekti usposabljanja. V usposabljanje bi moralo biti vključeno razmerje med različnimi instrumenti za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah.*
- *Eurojust in EJM naj še naprej pripravljata nova ter po potrebi posodabljata obstoječa sporočila, zbirne informacij in smernice o zadevnih temah na področju EPN.*

SEZNAM KRATIC / GLOSAR IZRAZOV

KRATICE IN OKRAJŠAVE	CELOTNI IZRAZ
Odbor CATS	Usklajevalni odbor za področje policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah
Schengenska konvencija	Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah.
Sodišče	Sodišče Evropske unije
Uredba o digitalizaciji	Uredba (EU) 2023/2844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2023 o digitalizaciji pravosodnega sodelovanja in dostopa do sodnega varstva v čezmejnih civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah ter o spremembi nekaterih aktov s področja pravosodnega sodelovanja
Direktiva	Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2014/41/EU z dne 3. aprila 2014 o evropskem preiskovalnem nalogu v kazenskih zadevah.
ENPP	Evropski nalog za prijetje
e-EDES	Digitalni sistem za izmenjavo e-dokazov
EPN	Evropski preiskovalni nalog
EJN	Evropska pravosodna mreža
Evropski pravosodni atlas	Pravosodni atlas Evropske pravosodne mreže
EJTN	Evropska mreža institucij za izobraževanje v pravosodju
Eurojust	Agencija Evropske unije za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah
JIT	Skupna preiskovalna skupina
Skupni ukrep	Skupni ukrep z dne 5. decembra 1997 o vzpostavitvi mehanizma za ocenjevanje uporabe in izvajanja mednarodnih obveznosti na državni ravni v boju proti organiziranemu kriminalu, ki ga je sprejel Svet na podlagi člena K.3 Pogodbe o Evropski uniji
MLA	Medsebojna pravna pomoč